

SAYI:16 -Kasım 2002

1.000.000 TL

UÇAN SÜPÜRGE KADIN İLETİŞİM BÜLTENİ
SÜRELİ YAYIN - İKİ AYDA BİR ÇIKAR

UÇAN HABER

AB ve Kadın 3 Kasım'ın Ardından...

Savaş ve Barış

CEDAW Yazan Süpürge

Değişim, Hareket, Doğum: Müge İplikçi

AB ve Kadın 3 Kasım'ın Ardından...

Savaş ve Barış

CEDAW Yazan Süpürge

Değişim, Hareket, Doğum: Müge İplikçi

[dosya • sağlık]

“DÜNYAYA BARIŞI KADINLAR GETİRECEK!”

Başkentin huysuz kışı kendini göstermeye başladığında 16. sayımızın hazırlıkları sürüyordu. Bizler Ankara'da bir hareketlenme var derken gelen toplantı çağrılarını bakınca Türkiye'nin dört bir köşesinde dört dörtlük etkinlikler olduğunu gördük. Bütün kadınlar yürekli adımlarıyla "yolculuklarını" sürdürmeye devam ediyordu. Üstelik, dünyanın her yerinden "kız kardeşlerimiz" ile

birlikte... Bu hevesli kadınlar kervanı uzun uzun yolları kat ederken sivil toplum olarak yaptıkları başarılı çalışmalarını bir zincirin halkaları gibi uç uca ekliyorlardı. Bizi en çok sevindiren de buydu; kadınların kadınlar için ve kadınlarla birlikte çıkukları bu yolculuğun her etabında, daha yaşanabilir bir dünya için, barış için, hak ve özgürlükler için gökyüzüne çığlıklar yükseliyordu. Susmayı erdem sanan kadınların sessiz çığlıkları sese dönüşün diye yapıyordu bütün bunlar. Şiddeti gören, tacizi bilen, sesini yitiren kadınlar olmasın diye...

Kasım ayının yüklü gündeminde ilk öne çıkan, 3 Kasım seçimleri oldu. Ak Parti sandıktan tek başına çıktı. Ve siyasetin çekirdeğindeki, yani Meclis'teki görüntü yine değişmedi. Memleketin kadınları bu "büyük" mecliste yüzde 4'le temsil ediliyor. Siyaset sayfalarımız için Aksu Bora ve Nazik Işık, bu yeni siyasi döneme ilişkin düşüncelerini yazdılar; Ka-Der ise tüm kadınları siyasete aktif katılıma çağırdı.

Türkiye ile Yunanistan arasında dostluk köprüsü oluşturan Margarita Papandreu ve ekibi ile birlikte WINPEACE Grubu'nun 9 Kasım'da yapılan 9. toplantısı için İstanbul'daydık. WINPEACE toplantısından "süzdüğümüz" bazı önemli ayrıntılara Uçan Haber'in sayfalarında rastlayacaksınız zaten. Ama biz yine de, WINPEACE'in Türkiye temsilcisi Zeynep Oral'ın ifadesiyle "Dünyaya barışı kadınlar getirecek!" diyelim ve bu toplantının sivil toplum için önemini altını çizelim.

Süpürgemizin tellerine takılan bir başka etkinlik, 16-17 Kasım tarihlerinde Ankara Tabip Odası tarafından düzenlenen *Kadına Yönelik Şiddet ve Hekimlik Sempozyumu* oldu. Tam da bu sayımızda özel bir sağlık

Bildiginiz gibi CEDAW ve İhtiyari Protokol (Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi) 30 Temmuz 2002 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış ve 2 Ağustos 2002 tarihinde de Resmi Gazetede yayınlanmıştı. CEDAW Başkan Yardımcısı Feride Acar'ın dediği gibi: "CEDAW'a imza atan taraf ülkeler üzerinde bağlayıcı niteliği olan tek uluslararası hukuk aracıdır." Sevgili Feride Acar'ın CEDAW üzerine yazdığı çok önemli yazısını bu sayımızda bulacaksınız.

Biz Uçan Süpürgeliler olarak gerek CEDAW'ın önemini gerekse Pekin+5 deneyimlerimizi bir araya getirerek bunu Ankaralı kadın kuruluşlarıyla paylaştık. Buradan çıkan sonuçla birlikte 11-12-13 Nisan 2003 tarihlerinde Ankara'da "2. Ulusal Kadın STK'leri Toplantısı CEDAW Rapor(lar)ının Hazırlanması" için çalışmalara başladık. Bu çalışma için oluşturulan grubun adı "2. Ulusal Kadın Sivil Toplum Örgütleri Toplantısı Hazırlık Grubu" olarak belirlendi. 11-13 Nisan 2002 tarihleri arasında Ankara'da yapılması planlanan bu toplantının aynı zamanda tüm kadın örgütleri arasında iletişimin, işbirliğinin ve dayanışmanın artmasına katkı sağlayabilecek bir fırsat olduğuna inanıyoruz. Bunun için de 2. Ulusal Kadın Sivil Toplum Örgütleri Toplantısı Hazırlık Grubu toplantıyla ilgili tüm detayları en geç Ocak 2003 başında sizlere göndermeyi amaçlıyoruz. Bu toplantının sekreteryasını üstlenen Uçan Süpürge'nin bu konuda çalışan gruba yardımcı olmak için sizden bir ricası var. Sitemizin Veri Tabanı sayfasında bulunan adres listesinde kuruluşunuzun adının bulunup bulunmadığının ve adreslerin doğru olup olmadığının kontrol edilmesini istiyoruz.

Bu sayımızda sizlere Uçan Süpürge'nin gönüllü yeni ekibinden kısaca söz edeceğiz: Yazan Süpürge! Bu proje için oluşturulan gönüllü yazı ekibinin yazarları ser verip sır vermiyor! Ekibin icraatlarını görmek için hepimiz sabırsızlanıyoruz!

Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali başlatıldı 5 yıl oldu. 2003 yılında 8-15 Mayıs tarihleri arasında 6. festivalimizi düzenliyoruz olacağız. Şimdiden yoğunlaşan hazırlıklarımızın heyecanına yeni bir heyecan daha eklendi geçtiğimiz günlerde. Dünyanın sayılı festivallerinde saygınlık ifade eden özel bir ödül veren FIPRESCI Jürisi, dünyada ilk defa bir kadın filmleri festivaline bu ödülü vermek üzere jüri göndermeyi kabul etti. Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Birliği'nin ödülü olan FIPRESCI, Türkiye'de sadece İstanbul Film Festivali'nde yer alıyor. 5. Festivalimizin hazırlıkları sırasında festival yönetmeni Sevn Akpınar'ın da yoğun çabalarıyla cesur bir adım atarak Jüri ile temasa geçtik. Bunun üzerine Bulgar gözlemci Bojidar Manov festival süresince konduğumuz oldu. Ardından hazırladığı raporu Jüri'nin merkezine ilettiler. Bir süre önce de raporun değerlendirilmesinde olumlu bir sonuç aldığımız ve talebimizin kabul edildi.

Başladığı günden bu yana her alanda yarıştıran kadınların festival kapsamında da yarıştırılmasına karşı çıktık. Buradan hareketle kısa film öykü yarışmamız alışılmış yarışma kalıplarından farklı olarak tek bir kişiyi ödüllendirmek yerine ön elemeyi geçen eser sahiplerini bir atölye çalışması ile ödüllendiriyor. Ancak FIPRESCI Ödülü olacağı için bu konuya farklı yaklaştık. Danışma Kurulumuzun da katıldığı toplantılarla etrafıca bir değerlendirme yaptık. Ne yazık ki 3 Kasım seçimleri sonrası değişen Türkiye dinamikleri festivalin her aşamasını olduğu gibi bu ödül konusunu da yeniden değerlendirmemizi gerektirdi. Toplantı sonrasında FIPRESCI'nin teklifini bu yıl için ertelemenin şu anda yapılacak en doğru şey olduğuna karar verdik. 6. festivalimizde hayata geçiremeyecek olsak da dünyada ilk defa bir kadın filmleri festivaline önerilen FIPRESCI ödülüne hak kazanmanın gururunu yaşıyoruz. Önümüzdeki yıl, FIPRESCI ödülünü de kapsayan bir festival hazırlayacak olmak en büyük amacımız ve umudumuz...

Sözü daha fazla uzatmadan Uçan Haber'in sayfalarına davet edelim sizleri, 16. kez merhaba diyerek...

International Women's Health Coalition tarafından desteklenmektedir.
Supported by International Women's Health Coalition

Sahibi: Urün Güner
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Halime Güner
Adres: Büyükelçi Sokak 20/4
Kavaklıdere / ANKARA
Tel: 312 427 00 20 (pbx)
Fax: 312 466 55 61
URL: <http://www.ucansupurge.org>
E-Mail: ucan.supurge@ucansupurge.org

Proje Koordinatörü: Ahu Tatlı
Editör: Selen Doğan
Yayına Hazırlayanlar: Uğur Yüksel, Özlem Peker, Güneş Akşehirlioğlu, Arzu Uslu, Sevinç Topçu

Yapım: TASARYA
Tel: 312 426 03 68
E-Mail: info@tasarya.com

Fiyatı
1.000.000.TL

Abonelik İçin:
Yıllık 4.000.000.TL
Dışbank, Kavaklıdere Şb.
310000 No'lu Hesap

Şiddet demişken, 25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü etkinlikleri kapsamında yapılan kurtulaydan da söz edelim. Dört yıldır düzenlenen Kadın Danışma Merkezleri ve Sığınakları Kurultayı'nın 5.si bu yıl 23-24 Kasım tarihlerinde İzmir'de yapıldı. *Değirmendere Kadın Destek Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi*'nin ev sahipliğini üstlendiği kurultayda kadına yönelik şiddet, pozitif ayrımcılık, kadın sığınakları gibi konular ele alındı.

Çiçeği Burnunda Süpürgeliler YAZAN SÜPÜRGE

Biz, yazıya teşne beş kişiydik. Şehrin beş bir yanında keşfedilmeyi bekleyen beş kadın... Hiç tanışmamış, hiiiç karşılaşmamıştık. Günlerden bir gün, Uçan Süpürge'den uçurulan bir haberle harekete geçtik. Bir "yazı grubu" oluşturacak ve yazacaktık.

Süpürgelerimize atladığımız gibi soluğu burada aldık. Beşimiz de vaktiyle mürekkep yalamış, tadına doyamamıştık! Beşimiz de öyle ya da böyle kalem oynatmış, yazı-çizi işlerine bulaşmıştık. İhtimal, beşimizin de başından birkaç deprem, bir sel felaketi ve en az bir aşk illeti geçmişti. Peki bizi bir araya getiren neydi?

Uçan Süpürge'nin kapısına dayanıp "Yazmayaa, yazmayaa, yazmayaa geldiikk!" dedik. Belki hayattan, belki aşktan, belki de her şeyden öcümüzü almak için. Kadınların "kanı" değil, "mürekkebi" yerde kalmamış diye, beşimiz de o gün buradaydık. Kadın bakışıyla nasıl görünüyorsa dünya, öyle yazmak için...

Birbirini ilk kez gören, ilk kez duyan insanlar arasında, nezaket başka türlü tezahür eder. Herkes, tanışmayı izleyen birkaç saat boyunca birbirini ilgiyle izler, yüzüne yapışıp kalmış bir tebessümle dinler. Bizde de öyle oldu. Şehrin muhtelif yerlerinden uçup gelen bu hevesli kadınlar, Uçan Süpürge'nin çatısına kondu. Yazan Süpürge böyle doğdu... Bir masanın etrafına beşibiryerde gibi dizilip, kolları sıvayıp, aklımızı ve kalbimizi ve illa ki ellerimizi şöyle bir yoklayıp işe koyulduk. Kadınca kaygılarla, aynayı erkeklere de tutarak ve biraz da adı toplum olan hastalıklı yapıdaki virüsleri hedef alarak yazdık, yazdık, yazdık...

İlk ürünümüz bir radyo oyunu oldu. Adı şimdilik bizde saklı olan bu ilk gözağrımız, o bildik klişeyle söylersek, dinleyiciyle buluşmak için gün sayarken tezgahı da boş bırakmadık. Sırada daha neler var neler! Bekleyin!

BEYRUT'TAN UÇAN SÜPÜRGE'YE

Uçan Süpürge'den Ahu Eylül başında Beyrut'taydı. Ahu'yla katıldığı eğitimi, gezdiği mülteci kampını ve Beyrut'u konuştu...

Ahu, kısa bir süre önce Beyrut'taydın. Orada bulunma amacını okuyucularımızla paylaşır mısın?

Ortadoğu ve Kuzeydoğu Afrika ülkelerine yönelik bir sivil toplum kuruluşu kursuna katılmak üzere gittim. Eğitim çerçevesinde finans, katılımcı yöntemlerle

yoksulluğu değerlendirme, kurumsal gelişme ve değişim, proje döngüsü yönetimi ve değerlendirme eğitimi aldık.

Katılımcılar kimlerdi?

Irak, İran, Suriye, Lübnan, Mısır ve Türkiye'den çeşitli sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri vardı.

Peki yine eğitime dönersek... Sivil Toplum Kuruluşlarıyla ilgili nasıl bir kurs aldınız?

Bu eğitimi STK'ların kapasitelerini oluşturma ve geliştirmeleri açısından öğretici buldum. Yoğun bir programdı. Uçan Süpürge açısından ise, pek çok fikir üretme fırsatı verdi. Umuyorum ki, önümüzdeki yıllarda Uçan Süpürge de Türkiye'deki kadın STK'ları için böyle bir eğitim düzenler. Çünkü kadın örgütleri olarak hepimiz benzer problemleri ve zaman zaman günü kurtarmaya dönüşen, ileriye yönelik olan programlar oluşturmama sıkıntısını yaşıyoruz.

Yoksullukla mücadeleyle ilgili eğitim programında neler vardı?

Dünya Bankası ve UNDP, daha önce yoksulluk endeksini ekonomik göstergelere göre değerlendiriyordu. Ancak son yıllarda bu anlayış değişti. Şimdi yoksulluk sosyal göstergeler de dikkate alınarak değerlendiriliyor. Bu, yoksulluğu bire bir yaşayan kişileri hesaba katmak demek aslında. Onların bu konuda anlatacakları yoksullukla mücadelede en önemli adımı oluşturuyor. Yoksul insanları nesneleştirmeden, onların ağzından bu durumu nasıl yaşadıklarına ilişkin tespitler, projenin başarıya ulaşmasında en önemli etken olarak görülüyor artık. İnsanlar projenin bir parçası haline getiriliyor. Bu bir anlamda, Dünya Bankası gibi kuruluş ve kurumların son on yıldır yoksulluğa karşı değişen bakışının da göstergesi.

Ahu, son izlenimlerini alabilir miyiz?

Oradan, kadınlar olarak mücadele etmemiz gereken öncelikli konulardan birinin toplumsal barış olduğu düşüncesiyle ayrıldım. On yıl iç savaş yaşamış bir şehirde iki hafta kalmak ve kursun sonunda, insanları şeriat hükümlerine göre yöneten İran'a, iki ay sonra savaş olması beklenen Irak'a ya da yıllardır bir kıyımın süregelmekte olduğu Filistin'e uğurlamak iç burkucuydu.

Teşekkürler Ahu...

ULUSAL PROGRAMI

FIRSAT EŞİTLİĞİ POLİTİKA HEDEFLERİ

ANCAK

Katılım ortaklığı belgesinin açıklanmasından sonraki süreçte ABGS tarafından sürdürülen koordinasyon çalışmalarına çok az sayıda da olsa feminist bürokratların katılması kısa vade için belirlenen yukarıdaki hedeflerin genişletilmesini sağlamıştır. KOB'deki kısa vadeli siyasi kriterler altında kadın başlığı doğrudan yer almamışsa da, insan hakları başlığı temel alınarak aşağıdaki maddeler de öncelikli hedefler arasına alınmıştır.**

- Eşitliği düzenleyen Anayasa 10. madde
- KSSGM'nin Teşkilat Yasasının çıkarılması
- Medeni Kanundaki düzenlemelerin hızla çıkarılması
- CEDAW'a Ek Protokolün onaylanması
- Anayasa 66. maddede Türk Vatandaşlığı başlığını taşıyan kadın-erkek arasında eşitsizlik yaratan 2. fıkranın değiştirilmesi

Orta Vadede Ulusal Programda yer aldığı şekliyle:

- Sosyal güvencükte cinsiyete dayalı ayrımcılığı sona erdiren düzenlemelerin yapılması
- Cinsiyete dayalı ayrımcılık uygulamalarında ispat yükümlülüğünün işverene bırakılmasına ilişkin yasal düzenlemenin yapılması belirlenmiştir.

Yapılmış veya yapılmakta olan çalışmalar ise şöyledir:

1. “Aile Reisliği” kavramı o dönemde Adalet Komisyonunda görüşülmekte olan Medeni Kanun Tasarısından kaldırılmış, daha sonra 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı yeni Türk Medeni Kanunu ile sonuçlandırılmıştır. Bu doğrultuda, özellikle sosyal güvenlik politikaları açısından önemli bir gelişme sağlanmıştır. Böylece, aile, çocuk yardımları, lojman yardımı, sosyal ödemelerdeki muamele eşitsizliği sorunları çözümlenecek ve sosyal yardımlarda da eşlerin ortak kararı sözkonusu olacaktır.

2. Ebeveyn izni oluşturulması ve istihdam statülerine göre farklılıklar gösteren ücretli doğum izinlerinin eşitlenmesi amacıyla Kadın Politikalarından Sorumlu Devlet Bakanlığı 96/34/EC sayılı 3 Haziran 1996 tarihinde kabul edilen “Ebeveyn İzni” başlıklı Topluluk Direktifini de göz önünde bulundurarak “Doğum izinlerinin Yeniden Düzenlenmesine İlişkin Kanun Tasarısı Taslağını” hazırlayarak Başbakanlığa sunmuştur. Taslak ile doğum izinleri sadece “annelere” yönelik bir uygulama olmaktan çıkarılarak “baba”yı da kapsayacaktır.. Bu çalışma günümüz

itibariyle henüz sonuçlandırılmamıştır.

3. Sosyal güvenlikle ilgili olarak yukarda da belirtildiği gibi Çalışma Bakanlığının hazırlıkları sürmektedir.

4. Cinsiyete dayalı ayrımcılık uygulamalarında ispat yükümlülüğünün işverene bırakılması konusunda AB'nin 97/80/EC sayılı bir Direktifi doğrultusunda düzenleme yapılmış ve Ağustos 2002'de imzalanan

İş Güvencesi Yasa'sında söz konusu düzenleme yer almıştır, ancak bu yasa henüz yürürlüğe girmemiştir.

5. Anayasa'nın "Ailenin Korunması" başlıklı 41. maddesi (yeni 17) ailenin daha demokratik bir yapıya kavuşturulması amacıyla yeniden düzenlenmiştir. Değişiklik ile; maddenin birinci fıkrasına "Aile Türk

6. Anayasa 66. maddede yer alan ve kadınlar açısından eşitsizlik yaratan **“Yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlığı kanunla düzenlenir”** hükmü metinden çıkarılmıştır.

7. 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren 4721 sayılı yeni **Medeni Kanun**la kadın hareketinin uzun yıllardır talep etmekte olduğu düzenlemelerin (“edinilmiş mallara katılım” ile ilgili maddenin 2002’den önceki evliliklere yürümemesi nedeniyle doğan mağduriyet hariç) hemen hepsi gerçekleşmiştir.

Gerçekleştirilmemiş olan maddeler:

- Anayasa 10. madde için verilen teklifler henüz gerçekleşmemiştir.
- KSSGM'nin güçlendirilmesini sağlayacak Teşkilat Yasa Tasarısı henüz yasalaşmamıştır.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse, AB Müktesebatına uyum sürecinde ülkemize yeni kavramların da geleceği söylenebilir. Örneğin, AB'nin 76/207/EEC sayılı ve 9 Şubat 1976 tarihli Konsey Direktifinde yer alan **“Dolaylı Ayrımcılık”** kavramı gibi. Ayrıca bütün bu düzenlemeleri yapmak için AB müktesebatına önemli derecede sosyal boyut kazandıran Amsterdam Andlaşmasının 141(4) maddesi ve Türkiye'nin 1986'da taraf olduğu CEDAW sözleşmesinin 4(1) paragrafı ile de paralel olarak **Anayasamızın 10 maddesinin** kadın-erkek arasında fırsat eşitliği konusunda **“özel önlem”** politikalarını yasallaştıracak şekilde yeniden düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu konuda KADER'in girişimiyle

hazırlanan bir kanun teklifi Bakanlık tarafından 2001 yılının başlarında TBMM Başkanlığına sunulmuştur. Bir gelişme sağlanamaması nedeniyle yine KADER'in girişimiyle bir sivil platform oluşturularak başta 10. madde olmak üzere Anayasa'da kadın-erkek eşitliği bakış açısıyla yapılması gereken değişiklikler üzerine bir paket hazırlanmış ve değişik partilerden milletvekillerine verilmiştir. Değişik partilerden iki partinin kadın milletvekilleri bu teklifi TBMM'ye sunmuştur, yeni hükümetin kurulması nedeniyle bu teklifler kadük olmuştur ve yeniden canlandırılması gerekmektedir. Komisyonun Türkiye için hazırladığı 2000 yılı **Düzenli Raporun** da kadınların durumu açısından dikkate alınması gereken önemli noktalar vardır:

Raporun, Siyasi Kriterler altında yer alan "İnsan Hakları ve Azınlıkların Korunması" başlıklı bölümünde, **Türkiye'de kadına karşı "şiddet" ve "namus cinayetleri" olgusunun kadın hakları açısından büyük ciddiyet arz ettiği belirtilmektedir.** Aynı konu özellikle "namus cinayetleri" 2002 İlerleme Raporunda da belirtilmiştir. Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'nda da, (özellikle cezayı hafifletici nedenlerin içerildiği 462. madde) gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir.

AB fırsat eşitliğine ilişkin raporlarında kadın-erkek arasında eşitliğin sadece yasalarla gerçekleştirilemeyeceği, insan kaynağı, mali kaynak ve gerekli mekanizmaları içeren bütünsel bir kurumsallaşma süreci gerektiği ve dolayısıyla bu hakları yürürlüğe koyacak mekanizmaların da oluşturulması gerektiği belirtilir. (COM(2000)123 final) Bu doğrultuda KSSGM'nin Teşkilat Yasasının hızla çıkarılması gerekmektedir. AB Komisyonu'nca hazırlanan Türkiye 2002 Düzenli Raporunda da bu tür mekanizmaların kurulması ve güçlendirilmesi gerekliliği EU/2000/43 sayılı Direktife dayandırılarak belirtilmektedir.

Bir diğer husus da Mali kaynak sorunudur. Fırsat eşitliği politikalarını uygulamaya koymak için yeterli mali kaynak gereklidir. AB mali kaynak sorununa çözüm getirmek için AB Yapısal Fonlarının 2000-2005 dönemi için hazırlanan yönetmeliklerine kadın-erkek eşitliğinin ana politikalarla yerleştirilmesini bir koşul olarak koymuştur. Ülkemizde de genel olarak sosyal politikalar ve kadın-erkek eşitliği politikalarına bütçeden daha çok pay ayrılması yararlı olacaktır.

Bilindiği gibi yasalarımızda "İş Yerinde Cinsel Tacize İlişkin" hiç bir önlem yoktur. Bu konuda önemli açılım sağlayacak bir gelişme Eşit Muamaleye ilişkin 76/207/EEC sayılı Konsey Direktifini yeniden düzenleyen 23 Eylül 2002 tarihli ve 2002/73/EC sayılı Direktif'te *iş yerinde cinsel tacize ilişkin bir düzenleme yer alması* olmuştur. Direktiflerin "*bağlayıcı*" niteliği olması nedeniyle bu tarihten itibaren Türkiye'nin de gerekli *uyum çalışmalarını yapmakla yükümlü* olduğunu önemle vurgulamak gerekir.

Gözden kaçmakta olan ancak o derecede de önemli olan son bir noktayı da belirtmekte yarar vardır: ABGS'nde*** 1999'da Helsinki'de aday ülke olarak ilan edildiğimizden sonra başlayan teknik çalışmalar çerçevesinde kurulmasına karar verilen Ulusal Ajansta SSGM'nin de yer alması Kadın Politikalarından Sorumlu Devlet Bakanlığı'ndaki danışmanlık görevim sırasında tarafımdan teklif edilmiş, resmi yazılar içerisinde yer almış ve not edilmiş ancak ilerleyen tarihlerde KSSGM'nin bu yapıya alınmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, kendi içinde tam istendik noktaya geldiğini söylemek zor olsa da, bir çok Avrupa Birliği ülkesinde olduğu gibi, Türkiye açısından da önemli bir toplumsal dönüşüm projesi oluşturan AB fırsat eşitliği politikalarının, yasalarımız ile uyumlaştırılması sürecinde kadın sivil toplum örgütlerine büyük rol düşüğünü özellikle vurgulamak gerekir.

Ancak, AB fırsat eşitliği müktesebatı ve politikaları konusunda yetişmiş eleman azlığı göz önünde bulundurulursa başlangıç noktasının bu konuda yapılacak yoğun eğitimler olacağı açıktır. Böylece kadın STÖ'nin AB'ne katılım sürecini izleme ve yönlendirme gücü etkin bir hale gelecektir. AB müktesebatına uyum sürecinin Türkiye'deki yasa oluşturma akışında, (kadınlara ilişkin politikalar da dahil olmak üzere) "*hızlandırıcı*" etkisi olduğu geçtiğimiz yıl içerisinde yakından izlenmiştir. Türk Hükümetinin büyük önem verdiği Kopenhag sürecinde kadın Sivil Toplum Örgütlerinin bu noktayı önemli bir açılım olarak görmesi ve yasalastırılmasını istediği tüm politika alanlarında takipçi olması önemli kazanımlara yol açabilecektir kanısındayım.

(*) Ulusal Program 19 Mart 2001'de Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş ve 24 Mart 2001 tarih ve 24352 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.
(**) Mart 2001 KSSGM ve Komisyon çalışmaları tutanakları
(***) Avrupa Birliği Genel Sekreterliği

TBMM YİNE ERKEKLERİN

550 parlamenterin sadece 24'ü yani, % 4.36'sı kadın. Mehmet isimli erkek parlamenterlerin sayısı (66) bile tüm kadın parlamenterlerin neredeyse 3 katı. Tüm ülkelerde kadın parlamenter sayısı hızla artarken, Türkiye'de yerinde sayarak, dünya sıralamasında ülkemiz 179 ülke içinde 140. sıradan daha da aşağılara düştü.

Kadınların olağanüstü eksik temsili, 22. dönem parlamentosunun en önemli zaaflarından birisidir. Bu meclis nüfusun %50'sini oluşturan kadınları temsil etmekten çok uzaktır.

Bu seçimi oy vermeyerek veya oyunu iptal ettirerek boykot eden seçmenlerin, %58'ini kadınlar oluşturuyor. Toplumun en yoksul, yaygın şiddet kurbanı kesimini oluşturan kadınların büyük bölümü, sorunlarına yıllardır kayıtsız kalan erkek egemen siyasi sistemden umudunu kestiği için, ya seçimi boykot etmiş, ya da iktidar olmuş tüm partileri cezalandırmıştır.

Aday listelerinde kadın adaylara önemli yer veren partiler ise % 10 barajına takılmışlardır. Bu nedenle KA-DER, kurulduğundan beri barajın %5'e indirilmesini savunuyor.

YASAYLA KADIN KOTASI ZORUNLU

Son seçimler, KA-DER'in 8 Mart 2002'de, çok sayıda kadın örgütünün desteğiyle açıkladığı ve tüm partilere ilettiği, Eşitlik için Anayasa Değişiklik Paketi ile , Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları Değişiklik Paketindeki yasal değişiklik önerilerinin acilen yerine getirilmesinin zorunluluğunu kanıtlamıştır:

- Anayasa 10. Maddede yapılacak değişikliklerle, devlete, yasalarda ve uygulamada KADINLARI DESTEKLEYİCİ ÖZEL ÖNLEMLER alma görevi verilmelidir.
- Siyasi Partiler ve Seçim Yasalarında yapılacak değişikliklerle, tüm partiler, yönetim kademelerinde ve her düzeyde seçimler için düzenlenecek aday listelerinde, seçilebilecek yerlere yerleştirmek kaydıyla, en az % 30 kadın aday göstermekle yükümlü kılınmalıdır.
- Partiler aldıkları devlet yardımının en az %20'sini, kadın üyelerin ÖZERKÇE örgütlenmesi, güçlenmesi ve parti kadın politikalarının özerk kadın örgütlerince oluşturulması için harcamak zorunda olmalıdır.

BAŞTA KADIN MİLLETVEKİLLERİ, TÜM MİLLETVEKİLLERİNİ GÖREVE ÇAĞIRIYORUZ!

- KA-DER ve diğer kadın örgütlerinin hazırladığı, Eşitlik için Anayasa Paketi ile Siyasi Partiler ve Seçim Yasaları

Değişiklik Paketlerinin acilen, her durumda Yerel Seçimler öncesi yasalaşmasını sağlayın.

- Seçim öncesi Kadın Koalisyonu Girişiminin yönelttiği 10 soruda ve bazıları partilerinizin programlarında da yer alan sorunlara yasal ve idari çözümler üretmek üzere kadın örgütleriyle birlikte derhal çalışmaya başlayın.
- Kadınlara yönelik şiddeti caydırıcı hükümler getiren TCK taslağını acilen yasalaştırın..
- KSSGM teşkilat yasasını derhal çıkarıp, bu örgütü güçlendirin.
- Yeniden düzenlenecek olan, meclis iç tüzüğünde daimi bir kadın-erkek eşitlik komisyonu kurulmasını sağlayın. TBMM'de kadınları yok sayan maddeleri kaldırın, kadın vekillere komisyonlarda ve söz almada öncelik verilmesini sağlayın.
- T.C.'nin imza attığı, Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığı Önleme amaçlı BM sözleşmesini uygulayın.

KA-DER olarak yukarıdakilerin yerine getirilmesini sağlamak için her türlü desteği vereceğimizi ve sizi yakın takibe alacağımızı bilin. **GELECEK İLK SEÇİMDE BAŞTA KADINLAR, SEÇMENLER TARAFINDAN SİZİN DE CEZALANDIRILABİLECEĞİNİZİ UNUTMAYIN.**

PARLAMENTO DIŞINDA KALAN VE YENİDEN YAPILANMAYA HAZIRLANAN PARTİLER, KADINLARIN YENİDEN GÜVENİNİ KAZANMAK İSTİYORSANIZ;

- Kurultaylarınızda, parti tüzüğünde değişiklik yaparak, tüm yönetim kademelerinde ve aday listelerinde seçilebilecek sıralamada, en az %30 kadın kotası zorunluluğunu getirin.
- Kadın üye kazanmak, üye kadınları güçlendirmek ve kadın üyelerin özerkçe örgütlenerek, partilerinizin kadın politikasını belirlemede söz sahibi olmalarını ve kadın örgütleri ile işbirliği yapmalarını sağlayacak önlemler alın.

KADINLAR, KOLLARI SIVAYALIM!

- KA-DER'de ve diğer kadın örgütlerinde güçlerimizi birleştirelim. Anayasada, yasalarda ve uygulamada KADINLARI DESTEKLEYİCİ ÖZEL ÖNLEMLERİN getirilmesi için mücadeleyi güçlendirelim.
- Partilerde, politikada, Türkiye'de erkek egemenliğine son vermek, partileri demokratikleştirmek ve yenileştirmek için görüşlerimize yakın partilere katılıp, mücadele edelim.

- Yerel seçimlerde aday olmak için şimdiden çalışmaya başlayalım.

AKP'NİN KADINLARI

Beklenen oldu, AKP büyük bir farkla galip olarak çıktı seçimlerden. Aylardır bir rejim tehdidi olarak sunulmalarına ve aleyhlerinde şiddetli bir kampanya yürütülmesine rağmen. Belki tam da bu yüzden. Şimdi bunu "milletin kafasının kızmış olmasına" bağlamak en kolay yol görünüyor- iktidar partilerine ceza verdi, muhalefete parmak salladı, ona bunu dedi şuna şunu... Ancak AKP'nin seçim başarısını yalnızca öfkeye ya da her seçimde seçmenin verdiği vehmedilen "kızım sana söylüyorum gelinim sen anla" mesajlarına bağlamak yanlış olur.

"Yeni" ve "genç" bir kadronun isyanla kurduğu bir parti olması önemliydi herhalde. Yüz yıldır siyaset yapanlar ve onların icazetlilerinden herkesin sıtkı sıyrıldı sonuçta! Adeta Özal'ın 1983 hali gibi: Yeniler ama bilinmeyen tehdidini taşıyorlar- ne de olsa Milli Görüş Teşkilatından yetişmişler, Refah Partisinin zirvede olduğu dönemde orada örgütçülük yaptılar, Recep Tayyip Erdoğan'ın oldukça başarılı bir İstanbul Belediyesi dönemi var... Manevi değerlere saygılılar ama Türkiye'nin içe kapanmasını ya da yüzünü İslam alemine dönmesini değil, Avrupa Birliği'ne girmeyi istediklerini söylüyorlar. Pek çok adaletsizlik ve hukuksuzlukla karşılaştıkları için oldukça inandırıcı bir demokratik söylemini benimsemiş görünüyorlar... Özal'dakine benzer bir "halden anlar" tavırları var- esnek ve yumuşak.. Kurulduklarından bu yana özenle ve dikkatle sürdürdükleri "hey bak, bizden sana zarar gelmez, sakın ol, bırak o elindeki" tavrının etkili olduğunu sanıyorum- kriz çıkacaksa da belli ki onların tutumundan çıkmayacak..

Parti programları, boş laflar ve vaatlerden çok, konularına hakim birilerince yazılmış ayrıntılı bölümlerden oluşuyor. Kadınlarla ilgili bölüm örneğin, CHP'nin programından çok daha ileri ve radikal: Ev kadınlarına sosyal güvenceden sığınaklara, kız çocuklarının okullaşma oranlarının artırılmasına kadar pek çok konuyu içeriyor. "Avrupa Birliği'ne girerken/ medeniyetin bir gereği olarak cinsiyet eşitliği..." laflarından eser yok (ki bence bu yeterince iyi). Sadece parti programına bakılarak karar veriliyor olsaydı, işi gücü bırakıp AKP'ye destek olmamız gerekirdi! (CHP'nin "bu işin sahibi doğal olarak biziz" tavrı sahiden çok sinir bence- bu kendinden menkul demokratlık halleriyle siyasetteki varlıklarını sürdürdükçe sürdürdüler. Eşitlik konusunda 1920'lerden daha ileri bir laf ediyorlar mı, duydunuz mu?)

Parti programı gayet radikal ve ileri- beni şüphede bırakan, bu programın uygulanmasını kimlerin yapacağı sorusunun yanıtını bulamamak. Partinin kadınlarını hiç tanımıyorum çünkü. AKP'nin kadınları deyince, bir ara onlara musallat olan o tuhaf kadın geliyor aklıma- ne parti adına yetkiyle konuşan bir kadın, ne hani o Refahın kadınları havasında ve gücünde örgütçüler... Recep Tayyip Erdoğan kendisine başörtüsü meselesini ne yapacağı sorulduğunda sinirlenip "icat çıkarmayın şimdi" havasında konuştuğunda da bunu düşünmüştüm- partide güçlü bir kadın varlığı olsaydı, liderleri elinin tersiyle itemezdi bu meseleyi. (Başörtüsünün siyasal bir sembol haline getirilmesi her durumda kadınların aleyhine sonuç verdi- muhafazakar partilerde "kapalı" kadınlar, partinin yumuşak karnı olmamak için geri çekilmek zorunda kaldılar mesela- böylece Vecdi Gönül'le başbaşa kalmış olduk!)

Ak Parti'ye "laiklik ve cumhuriyet düşmanı mürteciler" muamelesi yapmanın manası olmadığı ortada (her ne kadar bu adaletsiz muamelenin terbiye edici bir etkisi olmuş görünüyorsa da!!)- Seçim sistemi nedeniyle temsil edilmeyen vatandaşların varlığının bu meclisi gayri meşru kıldığı iddiaları ise tek kelimeyle ayıp! Bu gayri meşruluk geçen Meclis için geçerli değil miydi? Daha önce bir temsil problemimiz yoktu da şimdi mi çıktı? Mahalle çocuklarıyla top oynarken kaybedince mızıyıp topunu alan zengin çocuğu tavrı değil mi bu? Bakıp görmek lazım- DSPl'i ve hem de kadın olan son "Kadınlardan Sorumlu Devlet Bakanı"nın icraatını gördükten sonra "herhalde bundan kötüsünü yapamazlar" diye de düşünüyor insan ister istemez zaten! Önümüzdeki dönemde kadın programında vaat ettiklerini gerçekten yapıp yapmayacaklarını izleyeceğiz- bir de herhalde şunları:

- Parti içi demokrasiye önem verdiklerini söylüyorlar, acaba bu demokrasi kadınları ne kadar kapsayacak? Kadınların katılımını özendirecek önlemleri kendi partileri içinde de alacaklar mı?

-Kadın erkek eşitliğinin sağlanması yönündeki devlet politikalarının vazgeçilmez bir bileşeni olan Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nü sahiden iş görebilir bir hale getirecekler mi? (yasasının çıkarmak, olmadık bir bakanlığın altına tıktırıp boğmamak, kadro vermek...)

-Programda "ev işinin saygınlığını koruyarak" filan gibi ifadelerde izlenebilen klasik muhafazakar anlayışı, kadınları aile içinde değerli görüp birer kişi olarak algılayamama tavrını sürdürecekler mi?

-Kadın örgütleriyle ilişkileri nasıl olacak? Sadece muhafazakar kadınların örgütlerini mi destekleyecekler?

Göreceğiz...

Aksu Bora

ÜÇ NOKTA...

Üç noktayı düşünmeliyiz: Birincisi; bu seçim süreci bize ne öğretti, ne öğretebilir? İkincisi; sandıktan çıkan sonuçlar bize ne diyor? Ve üçüncüsü, peki gelecekte biz ne yapmalıyız ?

I.

Genelde ve bu seçim sürecinde, kadın hareketi ve kadınların politika yaptıklarından yana bir kuşku yok. Ama fiili siyaset yapma ile bizim -kadın hareketi ve tek tek kadınlar olarak- politika yapma biçimimiz arasında ciddi bir fark olduğunu bizzat milletvekili aday adaylığından başlayan doğrudan deneyime dayalı bu süreçte öğrendim. Bizim taleplerimizin (ve adaylarımızın) ne kadar ciddiye alındığına bakmak bence bu farkı görmek için yeterli. Tabi bunun tek suçlusu karşı taraf durumundaki siyasi partiler ve siyasi hareket değil; bizim açımızdan da önemli eksiklerin yetersizliklerin bulunduğunu görmezden gelmemek lazım. Örneğin, bizim hareketimizin politika yapma tarzı kurumsallaşma açısından çok önemli özellikler taşıyor, ancak ülke ihtiyaçlarının ne olduğuna ilişkin analizler içermemek, stratejiler ve ittifaklar kurmamak gibi özelliklerimiz de vardır. Oysa, bizim de ülke politikaları, makro ve kapsamlı bakış açıları, politikalar üzerine bir hareket olarak sözümüz olmalı. Fiili siyasetin içinde etkili şekilde yer almanın bir koşulu bu. Strateji ve ittifaklar açısından da ayrıca önemli bir nokta bu. Bir başka örnek, fiili siyasetin bizde göremediği kafa sayısı ile ölçülmüş gücümüzün ne olduğu. Çünkü, fiili, hele de seçime dönük siyaset ne de olsa seçmen sayısına abartılı bir dikkatle bakmakta. Bu güç, aynı zamanda, tabanda politika yapılırken, söylediklerimizin seçmen kadınlara ne kadar ulaştığı ve üzerlerinde ne kadar etkili olduğu ile de ölçülmekte. Ben bu seçim sürecinde ayrıca, fiili siyasi hayatın içinde yer alan kadınların arasında dayanışmanın ne kadar az olduğunu gördüm. Bu bilinmeyen bir husus değil elbet. Ama yine de öğrendim ki, böyle bir dayanışma kadınların fiili siyasette daha geniş bir yer tutabilmesi için de, kendi tarzlarını oluşturabilmeleri için de çok gerekli.

II.

Bu seçim, öncelikle birbiri arkasına yaşanan krizler sonrasında, insanların aşırı yoksulluk ve yoksullaşma ile karşı karşıya kaldığı şartlarda, büyük çapta işsizlik ortamında yani umutsuzluğun yaygın bir duygu olduğu koşullarda yapıldı. Üstelik de kimsenin bu umutsuzluğu aşan somut çözüm önerilerinin de olmadığı bir ortamda gerçekleşti. Ortaya çıkan, insanların denenmişlerden elde edemedikleri umudu iman ve ideolojiden beklemeleri oldu. AKP, bence özellikle bu noktadan hareketle güç kazandı, başarılı oldu. Bu tahlili sürdürmek ve o halde bunun devamı nasıl gelebilir diye de düşünmek lazım. Unutmamak gerek ki, sihirli deyimleri ve somut çözümleri olmayanların iman ve ideoloji gücüyle kazandıklarını kaybetmemek için yine bu minval üzere gitmek, yani insanların iman ve ideolojilerine hitap etmeye devam etmek zorunluluğu olur. Bu da, kadın hareketi açısından dikkatli bir takibin ve dikkatli bir müdahale gücü oluşturmanın gerekliliğine işaret eder.

Bu kez sandık, yani seçmen, siyasetin önemli bir sorununu çözdü. Evet, sonuçlar ağır, acılı, merkez sağ boşalmış, sistem içi siyaset tehlikeli ölçüde kayba uğramış durumda, ama "yeni yüzler" yetersiz olsa da, "eskiyenler" en azından bu kez için

sandıkta kaldı. Rüşvetle-yolsuzlukla yeterince mücadele etmemiş olan, mutabakat oluşturmayı beceremeyen, hatta siyasetin hızını ve eğriliğini kaldıramayacak sağlık şartlarında olan "istenmeyen"di. Ve bence, bu tanımın "erkek siyaset yapma tarzı"nı içermediğine dikkat etmekte yarar var. Ama, yine dikkat etmekte yarar var ki, ortaya çıkan yeni durum, bu açıdan önemli bir potansiyel de taşıyor. O halde bu potansiyeli kullanmalıyız; siyasi partilerin içinde olabilecek gelişmelere bu açıdan nasıl etki yapabileceğimizi düşünmeli ve oluşturmalıyız. Bir diğer sonuç, nasıl bir demokrasi ile karşı karşıya olduğumuza bakmak zorunda bırakıyor bizi. Ortaya çıkan iki partili bir Meclis yapısı ve bu, merkez sağ ve soldaki iki partili çoğunlukçu bir sistemmiş gibi algılanabiliyor. Ama, ortadaki iki partili yapı bu değildir. AKP, ne kadar kendisini "merkezi ben temsil ediyorum" diye tanımlasa, bu vurguyu ısrarla yapmakta olsa da merkez sağı temsil ettiğini kanıtlaması gereken bir partidir. Çünkü, kişiler gibi siyasi hareketlerin de geçmişlerini, bu geçmişte edindikleri kültürü/terbiyeyi anlık bir şeymiş gibi unutmaları, yok etmeleri mümkün değildir. Ayrıca, Meclis'e yansımayan % 45'lik oyun nasıl bir muhalefet gerektirdiğini de düşünmek gerek. CHP'nin, Meclis içi ve dışındaki % 65'lik seçmen kitlesinin sesini yansıtabilmesi için bir yanıyla desteklenmesi diğer yanıyla bu anlamda işbirliğine zorlanması zorunludur.

Kadın vekil sayısının 24'e yükselmiş olması, çok küçük bir olumlu gelişmedir. Ama, bu da, bilinçli bir tercihin değil, barajı aşan iki partinin olması sonucu aslında seçilemeyecek yerlere konmuş kadın adayların da Meclis'e girebilmiş olmalarını n sonucudur. Yani, bu bahiste daha alınması gereken çok yol olduğunu asla unutmamak gerekiyor.

III.

Kadın hareketi açısından birkaç acilen yapılması gerekenler ise, aşırı duyarlı olmak, ciddi bir takip ve ciddi bir müdahale sistemi kurmak. Örneğin AKP, herkesin yaşam tarzına saygılı olmaktan söz ediyor. Bunun çoklu hukuk ve laik olmayan hukuka dönüşme tehlikesini içerdiğini düşünüyorum. Ayrıca, AKP'nin Programı'nda ve Seçim Bildirgesi'nde kadınları aile içinde tanımlayan bir yaklaşım esas. Yani, Türkiye'de kadının hak ve çıkarları konusunda hassasiyetle durmak lazım. Kadın vekillerle mümkün olan en kısa sürede bir bağ ve ağ oluşturmalıyız. Mutlaka kendilerinden Meclis'te ne beklediğimizi talepler listemiz olarak kendilerine vermeliyiz. Kendileriyle bir yandan işbirliği içinde olmalı, öbür yandan onları yakında izleyeceğimizi bilmelerini sağlamalıyız.

Şurada 1,5 yıl sonra yerel seçimler var. Aynı tarihte baskın bir genel seçimle de karşılaşabiliriz. O halde, bugünden Kadın koalisyonu çalışmalarını sürdürmeliyiz. Ayrıca, değişeceği açıklanmış bulunan Siyasi Partiler Kanunu ve Seçim Kanunu hakkında çok dikkatli ve çok taraf/müdahil olmamız gerek.

Nazik Işık

CEDAW ve İHTİYARİ PROTOKOL

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) İhtiyari Protokolü 30 Temmuz 2002 tarihinde TBMM tarafından onaylanmış ve 02 Ağustos 2002 tarihli resmi gazetede yayınlanmıştır. CEDAW'a taraf olan ülkelerden isteyenlerin onayına açık olan bu protokole halen 42 ülke tarafıdır. TBMM'ce onaylanan yasanın gerekli prosedür tamamlanarak BM'e bildirilmesi ile İhtiyari Protokol yürürlüğe girmiş olacaktır. Söz konusu belgenin niteliği ve getirdiği yenilikleri anlayabilmek amacıyla CEDAW Sözleşmesi ve İhtiyari Protokolün içeriğini gözden geçirmek uygun olacaktır.

CEDAW Nedir?

Birleşmiş Milletlerce 1979'da kabul edilen ve Türkiye'nin 1985 yılından bu yana taraf olduğu "Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi" (CEDAW) Birleşmiş Milletler bünyesinde yer alan altı tane temel insan hakları sözleşmesinden biridir. Bugün 168 devletin taraf olduğu bu sözleşme, kabulünden bu yana uluslararası ortamda sürekli artan bir ilgi ve desteğin odağı olmuştur. Günümüzde pek çok kişinin "Uluslararası Kadın Hakları Bildirgesi" olarak da tanımladığı CEDAW, kadınlara karşı yapılan her türlü cinsiyete dayalı ayrımcılığı ortadan kaldırmak ve kadınların insan haklarını korumak amacıyla yönelik yasal standartları bir araya getiren ve taraf ülkeler üzerinde bağlayıcı niteliği olan tek uluslararası hukuk aracıdır.

CEDAW sözleşmesi kadınlara karşı ayrımcılığın tarih boyunca ve günümüzde dünyada gösterdiği yaygınlık ve çeşitliliğin doğal bir sonucu olarak içeriği itibarıyla çok yönlü ve geniş kapsamlı bir metindir. Sözleşme, taraf devletlerde kadınların kanun karşısında eşitliğinin sağlanmasının ötesine geçerek, kadınların (medeni hallerine bakılmaksızın) siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamda erkeklerle eşit konumda olmaları ilkesini benimsemekte, devletleri bu amaçları hızla gerçekleştirmek için özel geçici önlemler almaya yöneltmekte ve kadınlarla erkekleri ayrımcı kalıp yargılarla tanımlayan geleneksel ve kültürel davranış kalıplarını ve tutumları dönüştürmek için önlem almaya zorlamaktadır. Bu bağlamda CEDAW sözleşmesi hem yasalarda, hem de gerçek yaşamdaki ayrımcılığın ortadan kaldırılması, kamu yaşamında olduğu gibi özel yaşam ve özellikle aile ilişkilerinin ayrımcı kalıp yargılar ve davranışlardan arındırılmasını öngörmektedir.

Kabulünden bu yana CEDAW'ın taraf ülkelerce uygulanması, devletlerin bu sözleşmenin uygulanmasını denetlemek üzere oluşturulmuş olan 23 bağımsız uzmandan oluşan CEDAW Komitesi'ne dört yılda bir verdikleri raporlar yolu ile

olmaktadır. Bu raporlarda taraf devletler sözleşmeyi uygulamak ve ülkelerindeki kadınlara yönelik yasal yada kültürel temelli ayrımcı uygulamaları ortadan kaldırmak için aldıkları önlemleri, diğer bir deyişle, raporun kapsadığı dönemde CEDAW'ı ülkelerinde uygulamak yolunda kat ettikleri mesafe ve karşılaştıkları engelleri Komite'ye bildirmektedirler.

Sözleşmenin uygulanmasını daha etkili kılabilmek ve CEDAW'ın ruhunda ve metninde yer alan kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak yolunda dünyada daha hızlı ve sağlam adımlar atabilmek amacı ile 6 Ekim 1999'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, CEDAW İhtiyari Protokolünü kabul etmiş ve aynı yılın Aralık ayında ilk yirmi ülkenin taraf olması ile İhtiyari Protokol yürürlüğe girmiştir.

İhtiyari Protokol Nedir?

İhtiyari Protokol CEDAW'ın taraf ülkelerce daha etkin uygulanmasını sağlamak amacı ile mevcut denetleme mekanizmalarına ek olarak iki önemli ve yeni araç kadınların kullanımına açmaktadır. Bunlar "kişisel başvuru" hakkı ve Komite'nin "inceleme" yetkisidir.

İhtiyari Protokol, CEDAW sözleşmesi ile tanınmış olan haklarının ihlal edildiği iddiasını taşıyan kişilere veya böyle kişilerden oluşan gruplara, CEDAW Komitesine doğrudan başvuru yapma hakkını tanımaktadır. Söz konusu başvurular böyle kişiler adına üçüncü şahıslarca yapılıyorsa, şikayet sahibinin onayını taşımak zorundadır. Bu tür kişisel başvuru haklarının tanındığı diğer uluslararası mekanizmalarda olduğu gibi, CEDAW İhtiyari Protokolü'nde de başvuru öncesinde ulusal yargı yollarının tüketilmiş olması gerekmektedir. İhtiyari Protokol çerçevesinde yapılacak başvuruların yazılı ve imzalı olması gerekmekte ve şikayet konusu olan hususun CEDAW Sözleşmesi kapsamında korunan haklarla sınırlı olması gerekmektedir. Ayrıca, başka uluslararası yapı ve süreçlerce incelenmiş veya incelenmekte olan, yada şikayet konusu olan olgunun taraf devletin İhtiyari Protokolü kabulünden önce vuku bulduğu durumlara ilişkin şikayetlerin, CEDAW Komitesince ele alınması mümkün değildir.

CEDAW Komitesince kabul edilen başvuruların incelenmesi Komitenin İhtiyari Protokolün belirlediği çerçeve içerisinde oluşturulan iç tüzüğü gereğince yapılacaktır. Bu bağlamda kişisel başvuruların Komitece ele alınması sürecinde şikayete konu olan devletin açıklama getirme ve görüş bildirme hak ve yükümlülüğü vardır. Komitece değerlendirilen başvurular sonunda taraf devlet, Komite tarafından

oluşturulacak görüş ve önerileri göz önüne almak ve bunlar doğrultusunda hareket etmek durumundadır. Diğer bir deyişle Komite bir mahkeme değildir. İhtiyari Protokolün tatbiki herhangi bir tazminat yada cezayı mümkün kılmamaktadır. Amaç CEDAW Sözleşmesinin etkili uygulanması için taraf devletleri yönlendirmektir. Taraf devletlerin kendilerine iletilen Komite görüş ve önerilerini uygulayıp uygulamadıklarını izlemek amacı ile İhtiyari Protokol, Komiteye kısa ve uzun dönemde bu konuları takip etme olanağını tanımaktadır. Bu bağlamda Komite sonuçlandığı herhangi bir kişisel başvuruya ilişkin taraf devletin müteakkip uygulaması hakkında o devletin düzenli CEDAW raporu çerçevesinde de bilgi talep edebilmektedir. İhtiyari Protokolün getirdiği ikinci önemli yenilik CEDAW Komitesi'ne tanınan "inceleme" hakkıdır. Bu çerçevede Komiteye verilen yetki, İhtiyari Protokole taraf olan ülkelerde CEDAW'da belirlenen hakların "vahim" veya "sistemik" ihlali olduğu yönünde güvenilir bilgi alındığı zaman Komite tarafından o devlete yönelik bir inceleme başlatılabilir. Böyle bir inceleme için konuya ilişkin doğru ve sağlıklı bilgi alma amacı ile Komite tarafından ilgili devletin iş birliği ve ülkeye ziyaret gibi talepler yapılabilir. İnceleme sonucunda CEDAW Komitesince oluşturulacak görüş ve öneriler şikayetçi taraf ve ilgili devlete bildirilecektir.

Görüldüğü gibi İhtiyari Protokol, CEDAW Sözleşmesinin taraf devletlerce daha etkili uygulanabilmesi yolunda atılmış çok ciddi bir adımdır. Ancak bu, bütün uluslararası hukuk araçlarında olduğu gibi her şeyden çok taraf devletlerin ve sivil toplumun söz konusu belgeyi kullanma niyet ve becerileri ile sınırlı bir adımdır. Bu açıdan da İhtiyari Protokolün yalnızca kağıt üzerinde kalan bir belge olmaması, gerçek kadınların gerçek hayatlarını etkileyen ve kadınların insan haklarının "yaşanmasında" gerçek bir adım olabilmesi için her şeyden önce topluma iyice duyurulabilmesi, sağladığı imkanların, niteliğinin ve sınırlarının iyi anlaşılması gerekmektedir.

Türkiye ve İhtiyari Protokol

Türkiye Cumhuriyeti hem uluslararası yükümlülüklerini ciddiye alan bir devlettir, hem de kadınların insan haklarının tanınması, korunması ve ilerletilmesi yönünde, kadın hareketi ve kadın hakları konusunda çalışan sivil toplum örgütleri ile sağlıklı ve örnek nitelikli bir dayanışma içinde olmuştur. Böylesi bir alt yapının varlığı İhtiyari Protokolü, bu uluslararası aracın yürürlüğe girmesinden sonra kısa sayılabilecek bir zaman süresinde Türkiye'de kadınların kullanabilecekleri bir araç haline getirmiştir.

CEDAW Komitesi üyesi olarak ve Birleşmiş Milletler'de İhtiyari Protokolün hazırlanması sürecinde Türkiye'yi temsil eden delegasyonda yer alarak İhtiyari Protokol "çorbasında tuzu olan" bir kişi olarak, Protokolün ülkemizde kadınlara karşı ayrımcılığın ortadan kaldırılması yolunda ciddi yeni adımlara vesile olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Feride Acar
B.M. CEDAW Komitesi Başkan Yardımcısı

MAL PAYLAŞIMI İÇİN SON BİR AY

Boşanma halinde evliliğin başından itibaren edinilen malların eşit paylaşılmasını istiyorsanız, bir ayınız kaldı... Yeni Medeni Kanun'daki 'mal rejimi' bölümünde, çalışmayan ev kadınlarının yaptıkları işler, artık "emek" olarak kabul edilerek, eve para getiren erkeklerle aynı değerde görüldü. Bu nedenle boşanma halinde, erkek edindiği tüm malları alıp gitmek yerine, çalışmayan eşiyile paylaşmak durumunda. İstanbul Hukuk Fakültesi'nden Doç. Dr. Saibe Oktay Özdemir, çiftleri sözleşme konusunda uyardı: "Eşler, 1 Ocak 2003'e kadar bir sözleşmeyle herhangi bir mal rejimini kabul ettiklerini beyan etmezlerse, boşanma ve ölüm halinde kanundaki edinilmiş mallara katılma rejimi uygulanacak. Ancak bu durumda 2002'den itibaren edinilen mallar paylaşılacak. Eğer eşler evliliğin başından itibaren edinilen malları paylaşmak istiyorlarsa, notere giderek sözleşme yapabilirler. (Milliyet)

PARA KAZANAN KADIN DAHA MI KOLAY BOŞANIYOR ?

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün verilerine göre 2001'de açılan boşanma davası sayısı 150 bin 110. Karara bağlanan sayısı 139 bin 896. İstanbul'da ise 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde 18 Ekim'e kadar açılan boşanma sayısı 1436... Boşanma davalarının yüzde 90'ı "şiddetli geçimsizlikten" açılrsa da, hakimler bunun altında, "fıkren ve ruhen anlaşamamak" yani sevgisizlik, çiftlerin birbirlerini beğenmemesi, hoşgörüsüzlük, darp ve küçük düşürme, çiftlerden birinin yüz kızartıcı bir suç işlemesi sonucu toplumdaki statüsünün sarsılması" olduğu görüşünde. Beyoğlu 4. Asliye Hukuk Mahkemesi hakimi Nilüfer Cengiz, şöyle diyor: "Boşanma davalarının çoğunluğunu kadınlar açıyor. Bu kadınlar ekonomik özgürlüğe kavuşmuş, kendine yeten bireyler. Çalışmayan kadın aile içi sorunlara katlanırken, ekonomik özgürlüğü olan kadınlar daha kolay boşanıyor." Avukat Nuran Atahan, "Aldatılmayı, kötü muameleyi kader olarak gören kadınlar artık onurunu koruyor. Ekonomik özgürlüklerine de sahiplerse boşanıyorlar" diyor. Avukat Cengiz Hortoğlu da "Kışın boşanmalar artıyor. Çocukların okul masrafı, yakacak derken artan giderler çiftleri birbirine düşürüyor" iddiasında. (Milliyet)

25 KASIM 1960... YANI KELEBEKLER ZAMANI

1960 yılının 25 Kasım'ında, Dominik Cumhuriyeti'nin kuzey bölgesinde, bir uçurumun dibinde üç kadının cesedi bulunur. Bunlar Mirabal kardeşlerdir. Ertesi gün El Cardibe gazetesinde, bu ölümlerin bir kaza sonucu meydana geldiğini anlatan bir haber çıkar. Ama gerçek görüldüğü gibi değildir. General Trujillo'nun diktatörlüğüne karşı yürütülen faaliyetlere aktif olarak katılan üç kız kardeş gizli polis tarafından öldürülmüştür. Mirabal kardeşler bundan sonra Las Mariposas (Kelebekler) olarak ölümsüzleşir ve her 25 Kasım Kadınlara Uygulanan Şiddete Son Günü'dür artık.

Mirabal Kız Kardeşler ya da Kelebekler Kimdi?

Patria, Minerva ve Maria Teresa Mirabal Dominik Cumhuriyeti'nde küçük bir il olan Salcedo'da Ojo de Agua adlı köyde doğmuş üç kadındır.

Patria

Minerva

Maria Teresa

Ülkelerinde siyasal özgürlük için kararlılıkla mücadele veren bu cesur kadınlar, Latin Amerika'daki diktatör Rafael Leonidas Trujillo'ya meydan okudular. Bu yüzden üç kız kardeş Trujillo diktatörlüğü tarafından zulme uğradı, pek çok kez hapsedildi ve en son olarak da 25 Kasım 1960 yılında işkenceyle katledildiler.

Bu cesur kız kardeşlerin anısına, 25 Kasım günü, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Dayanışma Günü" olarak atfedildi. Feminist Oluşum bu günü kadına yönelik gerçekleştirilen şiddet eylemleri nedeniyle ilk olarak 1981 yılında Kolombiya'da ilan etti.

Mirabal kız kardeşler ayrıca "Kelebekler" olarak adlandırıldı ve sembolize edildiler. Bu, Trujillo diktatörlüğünde, Minerva'nın gizli siyasi eylemlerinde kullandığı kod adıydı. Bu ad daha sonra Pedro Mir (Dominik Ulusal Şairi) tarafından "Amén de Mariposas" (Kelebeklerin Amini) adlı, üç kız kardeşin katlini kınadığı şiirinde kullanıldı. Aynı dönemde, Dominik Cumhuriyeti'nde ve Amerika'da en çok satan yazar olan Julia Alvarez, Mirabal kız kardeşlerin hayatını anlattığı romanını *In the Time of The Butterflies* (Kelebekler Zamanı) yayımladı. Ve bu kitap, Mirabal kız kardeşlerin Kelebekler olarak tanınmasına neden oldu.

Mirabal kız kardeşlerle ilgili daha fazla bilgi edinmek isteyenlere www.conectados.net/mirabal/ sitesini önerebiliriz.

...25 KASIM 2002 YANI TİMSAH GÖZYAŞLARI

Bugüne kadar 122 kadına danışmanlık hizmeti veren Diyarbakır Barosu Kadın Hakları Komisyonu'na başvuran kadınların yüzde 73'ü aile içi şiddete maruz kalırken şiddete uğrayan 88 kişiden 86'sı eşi, 2'si eşinin ailesi tarafından 4'ü de aile dışı şiddeti yaşadı. Bölgedeki cezaevlerinde bulunan kadın tutuklu ve hükümlülerin yüzde 99'u gözaltında bekaret kontrolünden geçirildiği ve aynı oranda fiziksel ve sözel şiddete maruz kaldığı da aynı raporda belirtildi.

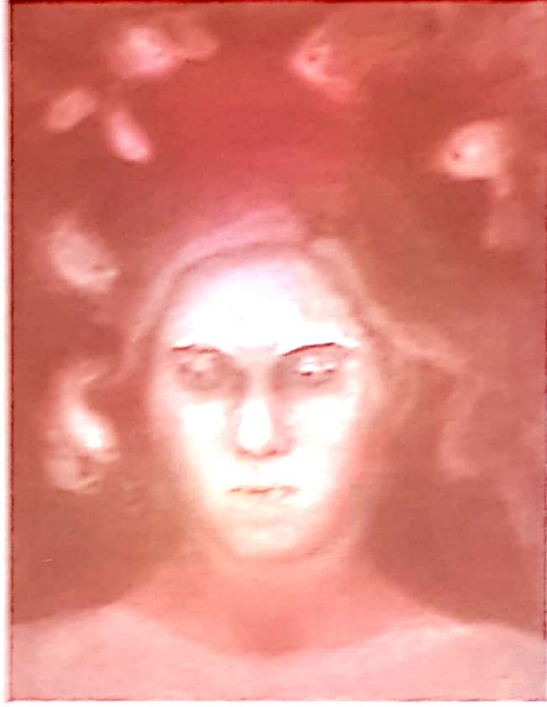
Kanada'da eşler arasında işlenen cinayetlerin oranı, 2001 yılında son 6 yılın en yüksek oranına ulaştı. 2000-2001 yıllarında eşler arasındaki cinayetlerde erkeklerin işlediği cinayet vakalarının sayısı 52'den 69'a yükselirken, kadınların suçlu olduğu vakalar ise her iki yılda da 16 olarak kayıtlara geçti.

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre, kadınların yüzde 20'si, erkeklerin ise yüzde 5-10'u çocukken cinsel tacize uğradı. Çocuk istismarının öldürücü boyutta olduğu en yüksek yaş grubu 0-4 yaş grubu ve dünyada 2000 yılı içinde tahminen 57 bin çocuk öldürüldü.

Uluslararası Af Örgütü (UAÖ)'nün raporuna göre tüm Kenya'da, her sosyal ve etnik grupta kadınlar her gün fiziksel ve cinsel tacize uğruyor. Bu, kurbanı şok ve travmatize eden ve kadının toplumdaki statüsünü zayıflatan bir suç. Ne var ki, kurbanların büyük oranı sessizlik içinde katlanıyor. UAÖ'nün raporunda yer alan vakalar arasında, ortak çok noktaları bulunan Mary, Agnes ve Louise'in de hikayeleri bulunuyor. Her üçü de ailelerinin erkekleri tarafından feci şekilde dövülmüş. Üçü de bu erkeklerin tecavüzüne uğradığını söylüyor. Yıllarca, yetkililerin yardım edeceği umudunu taşımadan bu acıyla yaşamışlar. Polis ev içi şiddet olaylarına karışmak istememekte ve kadınlara, özellikle yoksul kadınlara karşı tarafı davranıyor. Ayrıca, ev içi şiddetten kaçan kadınları korumak için hiçbir devlet kurumu bulunmuyor.

Rakamlara sığdırılmaya çalışılan şiddet. Sığmayan... taşan... kutudan ilk çıkan. KUTU: Pandora'nın değil erkeklerin açtığı... Ve Pandora'nın kapanmadan önce "umut"u son anda kurtardığı... Gerçek yaşlar orada kaldı... çıkanlarsa yalnızca "timsah gözyaşları"ydı.

[dosya:sağlık]

- SAĞLIK ALANINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETE ETİK YAKLAŞIM
- BEKARET DENETİMİNİN KADIN SAĞLIğINA ETKİSİ VE KONUYA SAĞLIK EKİBİNİN YAKLAŞIMI
- MENOPOZ
- BÜYÜMEK KOLAY MI?
- GÜVENLİ ANNELİK
- GÖNÜLLÜ KURULUŞLAR ULUSAL KADIN SAĞLIğI KOMİSYONU (KASAKOM)
- TEK GÜVENİLİR AIDS TESTİ: HEMA-STRIP HIV-1/2

SAĞLIK ALANINDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETE ETİK YAKLAŞIM*

Dr. Gülsüm Önal

Sağlık alanında kadına yönelik şiddete etik yaklaşım üzerine düşündüğümüzde veya konuştuğumuzda, ilk akla gelenler fiziksel şiddet mağduru kadınlara, ulaşabildikleri sağlık kurumlarında hekimler ve diğer çalışanlar tarafından nasıl yaklaşıldığı ve bu yaklaşımın etik değerlendirmesi oluyor. Bu değerlendirmeyi yapmak önemli ancak bu yalnızca konunun bir yönü. Çünkü, sağlık, kadın, şiddet ve etik; her biri başlı başına kapsayıcı kavramsal çerçeveler olan sözcükler. Bu açıdan konuyu tek bir sorun kümesine sınırlamak yerine, gerekli tanımları yaptıktan sonra, sağlığı biraz daha kapsayıcı ele almayı ve böyle yaptığımızda göreceğimiz çok sayıda sorun kümesini birbiriyle bağlantılı düşünmeyi doğru buluyorum.

I. Kadına Yönelik şiddet

Kadına uygulanan şiddetin, toplumdaki erkek egemen ideolojiyi özellikle aile içinde yeniden üretmek meşrulaştırdığını ve yine erkek egemen ideolojinin ürettiği yasalar ve hukuk düzeni tarafından desteklendiğini biliyoruz. Bu açıdan feminist bir perspektifle tanım şöyle kurulmalıdır; "zoraki kuvvet veya baskıyı içeren ve hiyerarşik toplumsal cinsiyet ilişkilerini daimi hale getirmeyi, sürdürmeyi amaçlayan HER TÜRLÜ DAVRANIŞ". Nitekim BM tarafından 1993 yılında kabul edilen cinsiyet analizine dayalı ilk şiddet tanımı bu feminist bakıştan da beslenmiştir; "kadınlara fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veren ya da verebilecek ya da kadınların acı çekmesine neden olabilecek, gerek kamu gerekse özel alanda yapılan bu tip davranışlara yönelik tehditleri ve kadınların özgürlüğünün zorla kısıtlanmasını da içine alan şiddete yönelik her türlü cinsiyetçi davranış içerir." Böylelikle ilk defa BM İnsan Hakları Konferansı (Vienna 1993), kadın haklarının insan hakları olduğunu kabul etmiş ve kadına yönelik şiddeti "kadınların fiziksel bütünlüğünü, bireysel özgürlüklerini ve temel Haklarını tehdit eden davranış" olarak tanımlamıştır. Tanımın nasıl yapıldığı önemli, çünkü "erkek özelliği olarak şiddet" ile "erkeklerin kadınlar üzerindeki sistematik şiddeti" arasındaki kavramsal ayrım göz önüne alınmadığında, şiddet erkek doğasının parçası kabul ediliyor ve değişmez kılınıyor. Bunun sonucunda sistemle toplumsal bağları kurulmayan şiddet sorunu depolitize ediliyor ve dolayısıyla çözümsüz bırakılıyor. Dolayısıyla ancak bu ayrım ışığında ve erkek şiddetini toplumsal iktidar ile bağlarıyla ele aldığımızda, feminist devrimci bir değişime imkân tanımış oluyoruz.

II. Sağlık

Sağlığı geniş bir perspektifle ele almak, sağlık ve hastalığın öncelikle bir sosyal problem olarak kavramsallaştırılmasını, dolayısıyla sağlık alanına sosyolojinin ve diğer sosyal bilimlerin katkılarını gerekli kılıyor. Ve bugün sosyal bilimlerin literatüründe sağlığa yaklaşım konusuna ilgili belli bir birikimden ve artık tek bir paradigma yerine, birbiriyle yarışan çok sayıda kuram ve yaklaşımdan söz edebiliyoruz. Bu gelişmeye kadar hakim olmuş olan "Biyomedikal model" olarak adlandırdığımız geleneksel yaklaşım, sağlığı hastalık olmama hali olarak tanımlar ve sağlık/hastalık olgularını tamamen tıbbi bir eksenle ele alır, dolayısıyla sağlığın sosyal olarak yapılandırıldığını açıklamakta yetersiz kalır. Oysa sağlık, hastalık ve ölüm ya da bireyin yaşam şansı sosyal yapıyla ilişkilidir, biyolojik etkenlerden daha çok sosyal etkenler tarafından belirlenir. Bu nedenle geleneksel model sağlıkta eşitsizlikleri açıklayamaz.

Geleneksel model kadınlar açısından özellikle problemlidir; yalnızca hastalıkları temel alan bu yaklaşımda, cinsel sağlığın ve üreme sağlığının bir çok yönü hastalık sınıflamasına dahi girmemektedir. Ki bunların başında, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasını, bunun yanında gereksinimi olan herkes için doğurganlığın kontrol edilebilmesi ve güvenli cinselliği sayabiliriz. Dolayısıyla sağlıkta kadınlar ve diğer

eşitsizlik mağdurları, yani ezilenler lehine bir değişimden söz edebilmek için, yine toplumsal bağlarla düşünmemizi sağlayan sosyopolitik modelden hareket etmek faydalı görünüyor. Sosyopolitik model bize, sağlık ve hastalık olgularını ve sağlıktaki eşitsizlik gerçeğini, ekonomik, toplumsal ve politik bileşenleri olan ve toplumsal formasyon olarak tanımlayabileceğimiz daha kapsamlı bir düzeyde ele alma olanağı sunmaktadır. İkinci olarak, sosyopolitik model, geleneksel hekim-hasta ilişkisini de eleştirir ve

geleneksel tıbbın tersine hastaların da kendi sorunlarıyla ilgili algı ve değerlendirmelerinin bulunduğunu, bunların yine sosyal yapı, geçmiş deneyimler tarafından şekillendirildiğini ve tıp tarafından mutlaka dikkate alınmaları gerektiğini belirtir. Bunun da ötesinde geleneksel modelde ifadesini bulan anlayışın kapitalist ve patriarkal yapıların süreklileştirilmesindeki özel işleve dikkat çeker.

Bu modelle düşünüldüğünde, kadınlar açısından da sorunlar ve çözümler daha rahat görülebilmektedir. Bununla ötesinde, bu çerçeveyi kadınlar açısından güçlendirmemize yarayan "sağlığın desteklenmesi", "sağlık üretimi" gibi kavramlar da kadın sağlığında önem taşıyor. Sağlık için, insanın kendi bedeni ve sağlığı ile ilgili süreçlerin öznesi haline gelebilmesinin öneminin anlaşılmasında kuşkusuz en büyük katkı da kadın hareketine aittir. Özellikle sağlığın desteklenmesi politikalarının merkezi haline gelen güçlendirme kavramı, feminist araştırmalardan beslenerek geliştirilmiş, günümüzde yalnızca kadınlar için değil, sağlıkta dezavantajlı bütün gruplar lehine kullanılır olmuştur. Toplumdaki güç dengelerinde dezavantajlı olan kesimlerin genel olarak güç kazanma mücadeleleri içinde görebileceğimiz güçlendirme kavramı, bu grupların kendi

örgütlenme süreçleri içinde kendi sağlıklarının öznesi olarak soruna sahip çıkmalarıdır. Burada topluluklar, profesyonellerin belirlediği çalışmaları verimli kılmak yönünde desteklenmek yerine, kendi dillerini, Araçlarını, taleplerini oluşturmak üzere desteklenmektedir. Profesyonellerle aralarındaki ilişki hiyerarşik olmaktan çıkıp, destekleyici nitelik kazanmaktadır. Buna söylem değişikliği de eşlik etmekte, örneğin geleneksel terim olan "risk grubu" yerine, örneğin güçten yoksun anlamında hassas(vulnerable) grup ya da tehlikeli cinsellik imgesini taşıyan "riskli davranıştan kaçınma" öğretisi yerine "güvenli cinsellik" in desteklenmesi geçmiştir.

Burada ayrıca bedenin nasıl ele alındığından da söz etmek gerekiyor. Kavram, ilk kez ikinci dalga kadın hareketinin politikleştirdiği kadın bedeninin, daha geniş bağlarla düşünülmesini sağlayan bir beden politikasına dayanıyor. Dolayısıyla "bireyselleştirilmiş ve özelleştirilmiş" bir beden tanımı yerine daha genişletilmiş, toplumla ilişkili, "tarihsel" ve "biyografik" etkileri de göz önüne alan, kadının bedensel bütünlüğüne dair bir etik söz konusu. Birey ve beden retorikini dışlamak yerine, bunların referans noktalarını genişletmek, bireylerin kendilerini ve bedenlerini hangi ahlaki ve toplumsal düzlemle tanımladıklarına bakmak, daha geniş, bir çok etkenle ilişkilendirilmiş beden modeli, bireylerin toplumla kurdıkları bağda daha temel dayanak noktası oluyor.

III. Etik Sağlık etiği

Kaynağını eşitsiz güç ilişkilerinden alan şiddet hemen her ülkede söz konusudur, ancak biçim bakımından ülkeden ülkeye değişir. Ülkemizde konuyla ilgili ayrıntılı istatistik bulmak zor olduğu gibi, bilinen en tipik şiddet biçimi olan dayakla beraber, "namus cinayetleri", "bekaret kontrolü" gibi genellikle aile içinde gerçekleşen şiddet biçimlerine sık rastlanmaktadır. Buna bağlı olarak, sağlık alanı açısından, kadına yönelik şiddetin en açık izlerine de, Adli Tıp gibi konuyu fiziksel zor olan ya da jinekoloji gibi konusu direkt kadın bedeni olan uzmanlık alanlarında rastlıyoruz. Bu alanlarda karşılaşılan genel etik sorunlar için, örneğin adli tıpta kadına yönelik şiddet vakalarında mümkün olduğu kadar kısa rapor verme handikabından söz edilebilir. Bir vakada, belkemiği üç yerinden kırılan bir kadına Haydarpaşa Numune Hastanesi 1,5 ay rapor verdiği halde, adli tıp sadece 15 gün rapor verebilmiştir. Burada ilgili alanlardan daha derin bilgi vermek ve vaka örnekleme yapmak yerine bir çok vakada ortaya çıkan olası etik sorunları çözümlemeye yardımcı olacak genel etik uyarılardan söz edilecektir. Öncelikle kadına yönelik şiddetin ciddi bir iş

ANKARA TABİP ODASI KADINA YÖNELİK ŞİDDET ve HEKİMLİK SEMPOZYUMU

olduğuna hekimleri ve diğer bütün sağlık çalışanlarını inandırmak, bu yönde eğitim yapmak gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerde dahi, çeşitli meslek gruplarıyla yapılan cinsel şiddetle ilgili araştırmalarda, sağlık kurumlarında çalışan uzmanların çoğunun konuya gereken önemi vermediği görülmektedir (Fegert,1991). Şiddetin olası etkileri hakkında gerekli ve yeterli bilgiye sahip olmayışın yanı sıra, hekimlerin şiddete karşı müdahaleden kaçındıklarını gösteren çalışmalar vardır. En önemlisi, şiddet kurbanlarıyla iletişim kurma ve yardımcı olma yönünde hekimlerin çok olumsuz not aldıkları da bazı araştırmalarda bulgulanmıştır (Popiel, Susskind,1985).

Bu nedenle öncelikli etik amaç, şiddet mağdurlarına yararlı olan ve olumsuz etki yaratan öğelerin bilinmesi ve yaygın olarak benimsenmesinin sağlanmasıdır.

Yararlı olan öğeler;

- 1- konuşabildikleri bir kişi olması
- 2- onlara değer verildiğinin dile getirilmesi,
- 3- bir kişinin onlara tekrar yaşama cesareti verebilmesi,
- 4- birisinin kendilerini şiddetin sonuçları hakkında bilgilendirmesi ve bu konuda uzman danışmanlık yapması,

Olumsuz etki yaratan öğeler ise;

- 1- aşırı koruyucu davranılması,
- 2-deneyimlerinin anlatılmasına engel olunması ya da şakalarla durumun hafifletilmeye çalışılması,
- 3- olanların bir sır olarak tutulması önerisinin getirilmesi olarak belirtilmektedir.

Ülkemizde sık rastlanan sorunlar açısından şiddet mağduru kadın ile sağlık çalışanı ilişkisine -feminist etiğin eleştirisini saklı tutmak üzere genel kabul gören temel tıp etiği ilkeleri (Özerklik, Zarar Sağlama, Zarar Vermeme, Adalet) üzerinden değerlendirdiğimizde; Özerklik, Zarar Sağlama, Zarar Vermeme İlkeleri açısından; şiddet mağduru kadının açık zor ve baskı görmekten geldiğinden ve çoğu kez muayene sırasında da baskı sürdürdüğünden, burada kadının özgür karar alma yetisinden dolayısıyla özerkliğinden söz etmek mümkün değildir. Bu noktada hekimden beklenen, kadın sağlığı tehdit altında olmadığı sürece, özerkliğinin mümkün olmadığı durumlarda muayene yapmayı reddetmesidir. Özellikle kızlık zarı incelemelerinde, muayenenin kendisi kadının ruh ve beden bütünlüğünü bozduğundan, sağlığı tehdit etmekte ve "zarar vermeme" ilkesiyle çelişmektedir. Ancak aile içi şiddet, cinsel şiddet gibi durumlarda, kadına zarar görmüş sağlığını yeniden kazandırmak hekim sorumluluğu olduğundan bu gibi durumlarda muayeneyi reddetmek etik dışı olabilir. İşte burada her şeyden önemlisi müdahaleden ve taraf olmaktan kaçınmamak hekimin ödevidir. Bu da, konuyla ilgili bilgi ve yetenek sahibi olmayı, dolayısıyla şiddet ile ilgili eğitim almış olmayı gerektirir. Buradan hareketle adalet ilkesine uzanabiliriz; bilindiği gibi şiddet konusunda genel toplumsal adaleti sağlamak sağlık alanını aşan kapsamlı bir mücadele gerektirir. Ancak, kişisel düzeyde hekimin ya da sağlık çalışanının adil tutum alması mümkün ve gereklidir. Dolayısıyla hekimin konuyla ilgili sorumluluğu adalet ilkesinin de önemli gereğidir. İlkeler konusunda son olarak "sır saklama ilkesi"nden söz etmek gerekiyor çünkü kadına yönelik şiddet olgularında bu ilkeyle ilgili ciddi bir handikap söz konusu; en sık rastlanan hekim hatalarından "dahil olmama, çekimser davranma" hali genellikle bu ilkeye sığınarak gerçekleşiyor. Oysa, bu "karışmama" tavrının, "ailenin mahremiyetine saygı" ve sır saklama gereğinden çok, özel/kamusal alan ikiliğine dayalı erkek egemen ideolojinin bir ürünü olması daha muhtemel görünüyor.

Feminist Etik, Feminist Biyomedikal Etik;

Buraya kadar "görünür olan" ile ilgili söz ettiklerimiz dışında -etik söz konusu olduğunda yalnızca görünür olanla değil, görünmeyenlerin peşesini indirmek bir sorumluluk olduğundan- kadına yönelik şiddetin açık görüngüleriyle mücadelenin önceliğine zarar vermeden, şiddeti en geniş kapsamıyla ele alıp tanımladıklarımızı etik açıdan toparlarsak; kadına yönelik şiddet "kadınların fiziksel bütünlüğünü, bireysel özgürlüklerini ve temel haklarını tehdit eden davranış", sağlığı da sosyopolitik bir model ile düşündüğümüzde, en geniş anlamda kadın sağlığına zarar veren ya da verme olasılığı bulunan her türlü davranışın etik dışı olduğu görülür. Bu iddianın temel etik gerekçesini ise başta İnsan Hakları, daha özde Kadını İnsan Hakları oluşturuyor. Neden ayrıca kadının insan Haklarından bahsettiğimizi hatırlamakta fayda var; son çeyrek yüzyıldır feminist tarih ve feminist teori alanındaki gelişmeler ile geleneksel bilimlerin, siyasetin,

toplum sözleşmesi anlayışlarının ve bunlardan bağımsız ele alamayacağımız insan Hakları anlayışının cinsiyetçi yapısı deşifre edilerek, bütün bu alanlar feminizmin eleştirel süzgecinden geçirilmeye başlandı. Bu eleştiriden yola çıkan feminist etik, toplumsal cinsiyetin kadın ve erkeğin etik yaklaşımının oluşmasında da oldukça belirleyici olduğunu analiz ederek, kültürel olarak eril ve dişil olarak kodlanan ve parçalanmış değerlerin, hayatın tüm alanlarında hem erkekler hem de kadınlar tarafından paylaştırılması gerektiğini vurgular. Tıptaki değer sorunlarına bu anlayışla bakmaktan doğan feminist biyomedikal etik ise tıp kurumunun ataerkillikle bağlarını göstererek, gerek kurumsal düzeyde gerekse toplum sağlığı açısından kadınların uğradığı ayrımcılığı deşifre eder.

Dolayısıyla sağlık alanında kadınlar açısından içerde(kurumsal) ve dışarıda(toplumsal) bir çok etik sorundan söz edilebilir. Hatta tarihsel olarak baktığımızda, sorun değil, bir kıyımdan söz etmek gerek; 16. yy.da patlak veren ve neredeyse yüzyıl süren, kadın şifa vericileri yok etmeye dayalı "cadı avcılığı", kuşkusuz sağlık alanında kadına yönelik şiddetin tarihteki en çarpıcı örneğidir. Yani gerçekte, tıbbın profesyonel anlamda kurumsallaşmasının temelinde bir kadın katliamı yatıyor.

Yüzyılların şifa vericisi sağlık emekçisi kadınları dışlayarak kurulan tıpta, elbette günümüzde kadınlara yönelik bu kadar kanlı bir ayrımcı politika sürmese de, cinsiyet eşitliğinden söz etmek de mümkün değil. Bu tarihi, herhangi bir intikam duygusuyla değil tıp kurumunu kendini çevreleyen sistemle beraber anlamak için, hatırlamak gerekiyor. Yani sermaye birikim mantığının doğal sonucu olarak tıptaki rol paylaşımı 16.yy.da cadı avcılığını gerektirirken günümüzde cinsiyetçi işbölümü ile sürüyor. böyle ki; kadınlar 19.yy. eşit haklar mücadelesinin gerçekleştiği atmosfer sayesinde tıp alanına yeniden girdiklerinde, mesleğin ataları olarak iyilikle karşılanmazlar ve bu kez patriyarkanın

başka bir silahı ortaya çıkar, kadınlar tıp mesleğinin bazı alanlarına hapsedilirler. Tıptaki işbölümü üzerine yapılan çalışmalar, kadınların düşük statülü ve düşük ücretli alanlara yönlendirildiklerini, tıpta cinsiyetçi bir işbölümünün sürdürdüğünü ve bunun kapitalizm ile bağlarını göstermektedir. Kadınların, mutlak ve değişmez kılınan "kadın doğası"nın gerektirdiği ikincil rollere hapsedildiğini, bazı uzmanlık dallarına girebilme, yükselebile ve üst yönetime gelebilme sürecinde cinsel ayrımcılığının yoğun olarak sürdürdüğünü kanıtlayan çalışmalar göstermektedir. İkinci olarak, toplumsal sağlık açısından yani kadınlar hasta yönünden düşünüldüğünde de ayrımcılıktan söz edilmektedir. Genel olarak tıpta kadınların sorun kümesinin merkezinde bulunduğu konuları, kısırlık, kürtaj, cinsiyet tayini, üremeye yardımcı yöntemler, kadına yönelik şiddet, kadın denekler, doğum kontrol yöntemleri, kızlık zarı incelemeleri diye sayabiliriz. Tıbbın ve feminist biyoetiğin gelişimine bağlı olarak bu başlıklara yenileri eklenmeye devam edecek, dolayısıyla feminist mücadele açısından yeni cepheler doğacaktır. Eğer sağlıkta ve her alanda kadınlar lehine kazanımlar elde etmek istiyorsak, bugünden yapılması gereken önümüzdeki yeni sorunlara da hazırlıklı olmaktır.

KAYNAKLAR

- İLKARACAN, GÜLCÜR, ARIN. Sıcak Yuva Masalı-Metis Yayınları,1996
 ARIN,C.; Kadına Yönelik Şiddet, 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler-Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları& Tarih Vakfı Yayınları,1998
 SAVRAN,G.; Feminist Teori ve Erkek şiddeti-Defter, S:21-1994-Metis Yayınları
 BERER, Marge.; Üreme Sağlığının Ulaşılabilirliği Hekim Forumu/Ocak-Nisan2000
 BELEK,J.; Sağlıkta Eşitsizlik; Kavramlar, Nedenler, Çözüm Politikaları. Toplumbilim, Sağlık Sosyolojisi Özel Sayısı, S.13 Temmuz 2001,
 ERBAYDAR,T.; Sağlık Kimin İçin? Toplumbilim, Sağlık Sosyolojisi Özel Sayısı, S:13. Temmuz 2001,
 KUTLUATA,Z.; Feminist Kürt Kadın Dergilerinde Doğum Kontrol Tartışmaları Toplumbilim, Feminist Eleştiri Özel Sayısı, S.15. Mayıs 2002.
 Sağlıkla İlgili Uluslararası Belgeler- TTB Yayınları 1998
 APPEL,T.E.M.; Toplum Sözleşmesi Feminist Bir Bakışla Tasarlanabilir mi? Toplumbilim, Feminist Eleştiri Özel Sayısı, S.15. Mayıs 2002.
 PIEPER,A.; Etiğe Giriş. Ayrıntı Yayınları 1999
 GELEGEN GEDİZ, D.; The Gendered Climate Of Medical Profession: A Case Study Of Women Doctors In Ankara, June 2002
 EHRENREICH,B, ENGLISH,D.; Cadılar, Büyücüler ve Hemşireler- Kavram Yayınları 1992
 Sağlık Sektöründe Kadın-T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü, Nisan 2000
 ŞAHİNOĞLU PELİN,S.; Feminist Biyoetiğin Türkiye'deki Yansımaları-AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara 2002

* Kadına Yönelik Şiddet Ve Hekimlik Sempozyumu'nda sunulmuştur.

BEKARET DENETİMİNİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİSİ VE KONUYA SAĞLIK EKİBİNİN YAKLAŞIMI*

Öğr. Gör. Elif GÜRSOY

Akdeniz Üniversitesi Antalya Sağlık Yüksekokulu

Bekaret denetimi; ülkemizde halen sıklıkla karşılaşılan, üzerinde yeterince tartışılmayan ve kadın cinselliğini denetlemeye yönelik yapılan bir uygulamadır. Bu uygulama bir çok kaynakta ya da söylemde “kızlık zarı muayenesi”, “kızlık zarı incelemesi” “bekaret kontrolü” ya da “bekaret muayenesi” gibi farklı terimlerle adlandırılmaktadır (1,2). Ancak konunun önemini vurgulamak ve dil birliği sağlamak bakımından “bekaret denetimi” teriminin kullanılması uygun olacaktır. Burada söz konusu olan denetim kızlık zarının doğuştan tamamen kapalı olması halinde ve adli durumlarda suç unsuru tespiti için yapılan muayeneden farklıdır.

Denetimin amacı bir kadının “bir kızın bir erkek ile ilk kez isteyerek ya da isteği dışında cinsel ilişkiye girip girmediğini belirlemektir” (1). Yani muayeneye getirilen kişinin “kızın” *bakire* olup olmadığını tespit etmektir. Ülkemizde, ana-babalar, erkek kardeş, ailenin diğer büyükleri, nişanlı, eş, okul- yurt müdürleri, adli yetkililer, kolluk güçleri, devlet yetkilileri ve neredeyse tüm toplum böyle bir muayeneyi- denetimi isteme hakkına, dahası yetkisine sahip görünmektedir. Bu denetim toplumun sağlığını korumaktan sorumlu hekimlerden istenmektedir. Ayrıca, direk bekaret kontrolü yetkisi olmasa da gerek şahitlik, gerekse bireyi muayeneye hazırlamak için hekimle birlikte ebe ve hemşirelerin de bu muayenede bulunması beklenmektedir. Kimin adına ve neyin denetimi istenmektedir? Toplumsal ahlak yapısının korunması adına, kadın cinselliğinin denetlenmesi istenmektedir (2).

Bu uygulamanın basit gerekçesini anlamak için bekaretin toplumsal önemine ve toplumdaki algılanış biçimine, Türk toplumunun geleneksel ahlak yapısına ve kadının toplumdaki konumuna kısaca değinmek yararlı olacaktır. Bir çok kültürde olduğu gibi, ataerkil geleneklerin ağır bastığı ülkemizde de bekaret; gelenek, görenek ve dini inanç sisteminin etkisiyle önemli hale gelmiştir. Bekaret namusu çağrıştıran kavramlarla eş tutulmuş ve namus kadına ait bir kavrammış gibi algılanagelmıştır (3). Toplumumuzda kadının namusunu korumak aynı zamanda erkeğin, ailenin, eşin, mahallenin ve toplumun namusunu korumak anlamına gelmektedir. Dolayısıyla erkekler için evlilik öncesi cinselliği normal hatta gerekli gören geleneksel namus anlayışı, kadına evlilik öncesi cinselliği yasaklamış, ayıp, günah ve namussuzluk saymıştır. Aksi durumda davranan kadınlar- genç kızlar, hem kendilerini hem de ailelerini lekelemiş olurlar. Kadın namusunu korumanın en temel göstergelerinden birisi de bekareti simgeleyen “kızlık zarı”dır. Cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir toplumda büyüyen kız ve erkek çocukları bu felsefeyle yetişmekte, toplumsal cinsiyet rollerini benimsemekte ve hatta bu durumu içselleştirebilmektedirler (4,6).

Yapılan bazı araştırmalar da bu düşüncüyü desteklemektedir. Dilbaz ve arkadaşlarının üniversite öğrencileri ile yaptığı bir araştırmada (5), erkeklerin %85’inin evlenecekleri kızda bekaret aradıkları saptanmıştır. Gürsoy’ un 1999’ da yaptığı çalışmada (6) ise; ebe

ve hemşirelerin %57’ si bekaretin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Yine İrbas ve Vargür’ün “bekaret ve namus” ilişkisini ortaya koymak amacıyla üniversite öğrencileri üzerinde yapmış oldukları araştırmada da (7), ODTÜ’ndeki kız öğrencilerinin %96.3’ü ve erkek öğrencilerin %74’ü, Ankara Üniversitesi’ndeki kız öğrencilerinin ise % 70’i ve erkek öğrencilerin % 68’i “bekaret ile namus” arasında bir ilişki olmadığını vurgulamışlardır. Ancak aynı araştırmada “evleneceğiniz kızın bakire olması gerekiyor mu?” sorusuna ODTÜ’deki erkek öğrencilerin %33.3’ü ve Ankara Üniversitesi’ndeki erkek öğrencilerin ise %50’si “kesinlikle gerekiyor” cevabını vermişlerdir. Ayrıca, bekaretin toplumsal önemi atasözleriyle, filmlerde işleniş şekilleri ile ve toplumsal özdeyişlerle de (avradı eri saklar peyniri deri, kadının yüzünün karası, erkeğin elinin karası / kınasıdır gibi) ortaya konmaktadır. Boğaziçi Üniversitesi Kadın Grubu’nun Tepebaşı Kitap Fuarında bekaretle ilgili açtıkları bir standtaki panoya, erkek ve kadınlar bekarete ilişkin görüşlerini şu ifadelerle belirtmişlerdir (4).

Erkekler:

- v Eğer okşayacaksam olmaması, evleneceksem olması şarttır.
- v Lüzumludur.
- v Gerdek gecesinde dökülen kanların hesabı sorulacaktır (Dev-Kız)
- v Esas kan çıkmazsa biz hesap soracağız!” (Abaza Genç)

Kadınlar

- v Sevgilimin ve annemin aynı tabuları savunması KORKUNÇ!
- v Bekaretin kontrolü bizim özgürlüğümüzün kontrolüdür.
- v Bekaret iki bacak arasında değil, aklıdadır.
- v Bekaret evlenene kadar önemli bir hazinedir.
- v Bekaret erkeklerin de sorunudur.

Özetle; Toplumun geleneksel ahlak yapısına göre kadının namusunu koruyabilmek, erkek egemen sistemi sürdürebilmek ve kadının cinselliğini denetleyebilmek için bekaretin korunması öngörülmüştür. Böylece bekaret kavramı sosyolojik ve kültürel nedenlerden dolayı biyolojik bir önem kazanmıştır. Bekareti tespit etmenin tek yolu da bekaret denetimi yaparak, “kızlık zarı”nın olup olmadığını ortaya koymaktır. (4).

Bekaret Denetimi Etik midir?

Ülkemizde son yıllarda en fazla üzerinde tartışılan konulardan birisi de tıp uygulamalarında etik ilkelerdir. Bu uygulamalardan biri de “bekaret denetimi”dir. Etik ilkeler; insan ve birey olarak kişiye saygı gösterme, bireyin ruhsal- bedensel bütünlüğünü tanıma, bireye bedensel, ruhsal ve toplumsal yönlerden zarar vermeme, yapılan her

işlemden bireyin iznini alma, kişiye ait bilgileri gizli tutma (gizlilik ilkesi) ve eşitlik ilkelerini kapsar (9, 10).

Ancak bekaret denetimi gerek yapılaş şekli gerekse amacı itibarıyla etik ilkelerle bağdaşmayan ve cinsiyet ayrımcılığına dayalı bir uygulamadır.

Türk Tabipler Birliği (TTB) Merkez Konseyi 1992 yılında tüm hekimlere gönderdiği bildiri (11) ve TTB Etik Kurulu’ nun 1994 yılı raporunda (9) kızlık zarı muayenesinin- bekaret denetiminin; kadının cinsel kimliğine bir saldırı olduğu, hiçbir yasal dayanağının bulunmadığı, bu nedenle bekaret denetimi ile tıbbi etik ilkelerinin dikkate alınmadığı ve bu ilkelerin çiğnendiği belirtilmektedir. Yine aynı raporda bekaret kontrolü sonrası edinilen bilgilerin başkalarıyla paylaşılmasının, sır saklama ilkesinin ihlali anlamına

geldiği vurgulanmıştır. Uluslararası Hemşireler Birliği (ICN), 1953 yılındaki raporunda hemşireliğin; insan hayatına, insan haklarına ve mahremiyetine saygıyı içermesi gerektiği vurgulanmıştır.

Etik ilkelere tamamen zıt bir uygulama olan bekaret denetimi; ne yazık ki toplumumuzda bir çok kadının halen karşı karşıya kalabildiği, ancak etik ve psikolojik yönü ile yeterince gündeme gelmeyen ve toplumun bazı kesimlerince de kanıksanmış bir uygulamadır (9).

Bekaret Denetiminin Kadın Sağlığına Etkisi

Gerek bekaretin önemi gerekse bekaret kontrolü / denetimi, bireyin ruh sağlığını bozan, kadının kendi bedeni üzerinde söz hakkını ortadan kaldıran fiziksel ve ruhsal sonuçları açısından da kadın bedenine uygulanan bir şiddettir (1, 26).

Her şeyden önce kadın (genç bir kız) bedeninin en gizli bölümünü toplumsal bir saptama için bir başkasına göstermek zorunda kalmaktadır. Adolesan çağıdaki birinin böyle bir denetime zorlanması, bu denetimin başka insanlar tarafından bilinmesi, bireyin bir çok soruya, bakışa ve davranışlara maruz kalması bile başlı başına insanı aşağılayıcı ve onur kırıcı bir durumdur (1). Bekaret denetimi kadının benlik saygısında düşme, dışlanma, kendini suçlu hissetme, güvensizlik ve beden imgesinde bozulma gibi olumsuz duygular yaşamasına neden olabilecektir. Gürsoy (6)' un yapmış olduğu çalışmada da ebe ve hemşirelerin %64'ü kızlık zarı muayenesine getirilen kadınların; anksiyete, depresyon, suçlanma hissi, öldürülme korkusu, toplum tarafından dışlanma endişesi, benlik saygısında düşme ve ileride cinsel sorunlar gibi olumsuz duygular yaşayabileceklerini ifade etmişlerdir. Daha da önemlisi bekaret kontrolü ya da bekaret kaybı nedeniyle intiharlar yaşanmakta ve namus temizleme adına cinayetler işlenebilmektedir (12,13,14). Güçlü' nün yaptığı araştırma (15) sonucuna göre; 6000 intihar vakasından 978'nin cinsel nedenlerden, bunların 133'ünün de bekaret kaybına bağlı olduğu saptanmıştır.

Mete'nin (1998) yapmış olduğu bir araştırmada, kadınlar jinekolojik muayene pozisyonunun çok rahatsızlık verici ve aşağılayıcı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bu rahatsızlığın yanı sıra, kadınlar jinekolojik muayene sırasında sağlık personelinin olumsuz tutumundan, muayenede kullanılan aletlerden, muayene sırasında yaşıntılarıyla ilgili özel konuların ortaya çıkmasından dolayı endişe duyduklarını, cinsel organlarına dokunulmasından rahatsız olduklarını ve muayene sonrası konulacak tanıdan kaynaklanan nedenlere bağlı anksiyete yaşadıklarını belirtmişlerdir (16). Ayrıca; bireyin bekaret denetimine maruz kalması, bekaret denetiminin gerekçesi, sağlık ekibinin olumsuz tutumları ve muayene sonrasında yaşanabilecekler konusunda duyulan endişe-korku da göz önüne alındığında, kadınların yaşayacağı olumsuz duygular ve anksiyete daha da artacaktır.

Bekaretin kadın sağlığını etkileyen bir başka yönü de; bakire kadınların jinekolojik muayenelerden kaçmalarına ve tedavilerini geciktirmelerine neden olmaktadır (11,16). Yapılan çalışmalarda (6,16) sağlık personelinin, jinekolojik muayeneler sırasındaki olumsuz tutum sergilediklerini ve kendi değer yargılarını işlerine yansıttıklarını ortaya koymaktadır. Bu durumu yansıtan bir örnek aşağıda verilmiştir (18).

Bekaret, aynı zamanda, erkekleri de etkileyen bir sorundur. Bekaret bozma korkusuyla sağlıklı cinsellik yaşayamama, bekaret bozmaktan suçlanma korkusu, bakire olmayan bir kadınla evlenmenin getirmiş olduğu zorluklar ve toplumsal baskılar, namus temizlemek adına işlenen cinayetlere gönüllü ya da zorunlu ortak olma gibi sorunlar erkeklerin yaşadıkları sorunlardan bazılarıdır. Aslında bu sorun

kadın erkek sorunundan öte bir insanlık ve demokrasi sorunudur. Özde toplumsal bir sorundur.

Sağlık Personelinin Yaklaşımı

Bu konuda sağlık ekip üyelerinin genel bir yaklaşımını ortaya koymak zordur, çünkü konuyla ilgili sağlık ekip üyelerinin yaklaşımlarını ortaya koyan çalışmalar neredeyse yok denecek

kadar azdır. Konunun hala tabu olmasının ya da bu konudaki eğitim eksikliğinin konuyla ilgili çalışmaların ve tartışmaların gecikmesine neden olduğu düşünülmektedir. Konunun önemi daha çok 1990'lı yılların başlarında Türkiye'deki kadın hareketlerinin canlanması ve uluslararası kadına yönelik şiddetin tartışılmaya başlanmasıyla anlaşılmıştır. Özellikle 90'lı yılların başından beri sağlık çalışanları bekaret denetimi üzerinde daha fazla tartışmaya başlamışlar ve sorunu gündemde tutmaya çalışmışlardır. Ancak konu ile ilgili yapılan araştırmalar henüz yeterli düzeyde değildir.

Önemli olan bundan sonra sağlık ekip üyelerinin, konuyla ilgili çalışmalara ağırlık vermeleri ve ortak bir yaklaşıma sergilemeleridir. Sağlık çalışanlarının ortak bir yaklaşım sergileyebilmeleri için önce kendilerini eğitmeleri ve bilinçlenmeleri gereklidir. Bilinçli sağlık personelleri tarafından bireyin, ailenin, toplumun ve özellikle de ilgili yetkililerin (hakim, savcı, polis, okul müdürleri vb) eğitilmeleri gerekmektedir. Çünkü bekaret sorununun çözümünde bilinçlenmek ve eğitim son derece önemlidir. Diğer önemli nokta ise; sağlık ekip üyelerinin kişisel değer yargılarının mesleki değer yargılarının önüne geçmemesidir. Ayrıca, sağlık personeli halkın sağlığını tehdit eden geleneksel uygulamaların önlenmesinde topluma öncülük etmeli ve bireye zarar veren girişimlere izin vermemelidir. Sorunun çözümünde disiplinlerarası işbirliğine önem verilmelidir. (2,3,6).

Herkesin kendine; bir birey, bir insan ve bir sağlık çalışanı olarak sorması gereken sorular şunlar olmalıdır. Benim bu konuda bir sorumluluğum var mı? Ben bu sorunun neresinde duruyorum / durmalıyım? "Bekaret- denetimi, gerçekten neyin denetimi" dir?

KAYNAKLAR

- 1 Şahinoğlu S P. (2002). Bekaret Muayenesi, <http://www.ucansupurge.org/newhtml/bekaret.php> (Uçan Haber Kasım).
- 2 <http://www.tip.deu.edu.tr/etik/kizlik.htm> , (1994), Tıbbi Etik Kurulu'nun Kızlık Zarı Denetimi Konusundaki Tutumu-7 Şubat.
- 3 Cindoğlu D (1997). Namus, Nikah, Bekaret: 1990'lar Türkiye'sinde Cinselliğe İlişkin Paradokslar, 20. Yüzyılın Sonunda Kadınlar Ve Gelecek Konferansı 19- 21 Kasım
- 4 Gül Altınay A. (2002). Bedenimiz ve Biz: Bekaret ve Cinselliğin Siyaseti. 90'larda Türkiye'de Feminizm (Ed. Aksu Bora- Asena Gunal), İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul.
- 5 Dilbaz ve ark. (1992). Üniversite Öğrencilerinin Cinsellikle İlgili Tutumları, Ankara Tıp Dergisi, 14 (1), ss 17-24.
- 6 Gürsoy E (1999). Gebe Ve Jinekoloji Polikliniklerinde Çalışan Ebe Ve Hemşirelerin Kızlık Zarı Muayenesine İlişkin Görüş Ve Yaklaşımları, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- 7 İrbaz Z ve Vargur B (2002). Gençlerin Bekaret Anlayışı Değişti <http://www.hurriyetim.com.tr/haber/0...sid~>
- 8 İnsan Hakları Açısından Kadının Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri (1999), Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Koordinatör Üst Kurul Raporu, No 3, İl Baskı, Ankara.
- 9 TTB Etik Kurulu Raporu (1994) Kızlık Zarı İncelemesi/ Bekaret denetimi, 15 Aralık
- 10 Şahinoğlu S (1992). Etik Açısından Hekimlikte Kızlık Zarı İncelemesi, Hekim Formu, Ankara.
- 11 Ors Y. (1996). Perine Muayenesi mi, Kızlık Zarı İncelemesi mi, Adli Tıp Bülteni, 1 (2) , ss 54-5.
- 12 Keneva K (1997). WHO The European Magazine For Reproductive Health, Entre Nouns p 36-37.
- 13 Yasemin (2002). Eksik Etik Dergisi, 4. Sayı <http://www.kadınlar.com/cinsellik/ozgur.htm>
- 14 Güçlü F. (1997). İntiharların 1/3'ü Cinsel Kaynaklı, Bilim Teknik, Sayı:562, ss.9
- 15 2000 Ajandası, Kadın Eserleri Kütüphanesi., <http://www.kadın/bekaret.htm>
- 16 Mete S. (1998). Jinekolojik Muayene Gelen Kadınlarla Oluşan Anksiyeteye Hemşirelik Yaklaşımının Etkisi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara ss 1-66
- 17 Tekin N (1995). İstanbul İlinde Ana Çocuk Sağlığı Ve Aile Planlaması Merkezlerine Başvuran Evli Kadınların Cinsel Sorunları Ve Sağlık Ekibi Üyelerinin Konuya Yaklaşımı, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul.
- 18 ----- Jinekolog- Bekar Kadınlar İçin Korkulu Rüya (199), Pazartesi Dergisi, Sayı. 53, ss 16-17.

* Kadına Yönelik Şiddet Ve Hekimlik Sempozyumu'nda sunulmuştur.

BÜYÜMEK KOLAY MI !

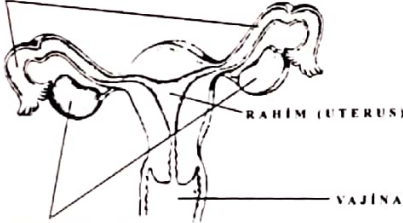
ERGENLİKTE KIZLARDA GÖRÜLEN DEĞİŞİKLİKLER

Ergenlik döneminde salgılanmaya başlanan hormonlar, bu dönemde yaşanan değişikliklerin nedenidir. Kızlarda bu hormonlar **östrojen** ve **progesteron**dur.

Bu dönemdeki hormonal değişiklikler sonucu; Bacakların ve kolların altlarının kıllanması, kalçaların genişlemesi, göğüslerin gelişmeye başlaması, beden ağırlığının artması, rahim (uterus) ve vajinanın büyümesi, yumurtalıklarda her ay bir yumurtanın olgunlaşmaya başlaması, ter bezlerinin daha etkili çalışması, cildin yağlanması, sıvıların oluşması ayrıca romantik ve cinsel duygularda yoğunlaşma ortaya çıkar.

TÜPLER

YUMURTALIKLAR

ADET GÖRME (MENSTRUASYON, REGL)

Östrojen ve progesteron hormonlarındaki değişiklikler sonucu, rahim içi zar kalınlaşır ve bir süre sonra bu tabaka dökülerek kanamayla dışarı atılır. Buna "adet görme" denir. Normal kabul edilen kanama süresi 2-9 gün arasında değişebilir.

Yaklaşık 28 günde bir tekrarlanan bu döngü kişiye göre değişir ve sınırlar 21-39 gün arasında olabilir. İki adet arasında geçen sürede, adet süresi ve miktarında değişiklikler olursa bir uzmana başvurulması gerekir.

Adetten 4-5 gün önce yaşanan baş ağrısı, gerginlik, sinirlilik, çabuk yorulma ve kendini yorgun hissetme gibi durumların nedeninin, vücuttaki su dengesinin değişmesi olduğu kabul edilir. Bu değişime progesteron hormonunun artışıyla bağlıdır. Adet sırasında rahim içi zar, bazı maddeler salgılar. Bu maddelerin düzensiz ve dengesiz salgılanması, rahimin bunları dışarı atmak için kasılması adet ağrılarına neden olur. Adetlerin ağrılı olması genç kızları rahatsız eder. Özellikle adet öncesi ve adet döneminde karın alt bölgesinde kasılma ve kramp tarzında ağrılar olabilir, bu ağrı bazen bel, sırt, kasıklar ve baldırdaki hissedilebilir. Baş ağrısı, bulantı, kusma ve ender olarak ishal görülebilir. Vajinal akıntının renkli, kokulu ve/veya kaşıntıyla birlikte olması normal değildir. Doktora başvurmak gerekmektedir.

TÜRKİYE AİLE PLANLAMASI DERNEĞİ GENÇLİK GRUBU

Gençlik Grubu Şubat 1997'de TAPD'ye ağıl olarak kurulmuştur. Her kesimden genç üyesine almayı, üreme ve cinsel sağlık konularında gençten gence eğitim vermeyi edelmektedir.

Sizler de üreme ve cinsel sağlık alanlarında sorunlarınızı bizlerle paylaşmak, merak ettiklerinizi hakkında bilgi ve danışmanlık hizmeti almak için arayabilirsiniz.

Gençten gence eğitimde aktif rol almak isterseniz, aramıza hoşgeldiniz!

KONDOM KORUR!

TAPD Tel: 0.312 431 50 00- 431 10 70

TAPD Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar ve HIV/AIDS Bilgi Merkezi

0.312 431 29 47- 48

TAPD Yayıncılık No:57 UNFPA Finansal desteği ile TAPD Gençlik Grubu tarafından hazırlanmıştır.

MENOPOZ NEDİR?

Adet görmenin sona ermesidir. Bir kadının 6 ay ile 1 yıl süreli adet görmeme durumunda menopoza girdiği kabul edilir.

ADET(AYBAŞI) NEDİR?

Beyinden gelen uyarılarla kadının yumurtalarından salgılanan kadınlık hormonları, rahmin iç zarını etkileyerek ay boyunca bu tabakayı geliştirirler. Genellikle 28 gün olan adet donemi sonunda bu hormonların kandaki miktarları değişerek gelişen rahim içi zarının soyulmasına ve hazneden dışarı atılmasına neden olur ki bu olaya adet görme (aybaşı) denir.

ADETİN KESİLME SEBEBİ

Menopoz döneminde yumurtalıklara gelen uyarılara rağmen, yumurtalıkların görev yapmaması sonucu kadınlık hormonları salgılanmaz. Kadınlık hormonlarının salgılanmaması sonucu rahmin iç tabakası gelişemez ve adet kanaması da olmaz.

KİŞİNİN, NE ZAMAN MENOPOZA GİRECEĞİNİ ÖNCEDEN BİLMESİ MÜMKÜN DEĞİLDİR.

MENOPOZ 40-50 YAŞLARI ARASINDA ,ORTALAMA 48 YAŞINDA GÖRÜLÜR. 40 YAŞIN ALTINDA ADETEN KESİLMEME ERKEN MENOPOZ DENİR.

AİLEDEKİ (ANNE-ABLA) MENOPOZ YAŞI İLE MENOPOZ YAŞINIZ ARASINDA İLİŞKİ OLABİLİR. İLK ADET YAŞININ, DOĞUM KONTROL HAPİ KULLANMANIN, EMZİRME SÜRESİNİN, SOSYO-EKONOMİK DURUMUN MENOPOZ YAŞI İLE HİÇ BİR İLGİSİ YOKTUR.

ANCAK SİĞARA İÇENLERİN, İÇMEYENLERE ORANLA DAHA ERKEN MENOPOZA GİRDİKLERİ BİLİNMEKTEDİR.

KADINLIK HORMONLARININ GÖREVLERİ

- . Adet kanamasının oluşması,
- . Meme dokusunun gelişmesi,
- . Hazne ıslaklığı ve esnekliğinin sağlanması,
- . İdrar torbasının yapısının düzenlenmesi,
- . Sinir sisteminin düzenli ve dengeli çalışması,
- . Kemik yapısının güçlenmesi,
- . Kadının kalp ve damar hastalıklarından korunması.

MENOPOZ ÖNCESİ BELİRTİLER

- . Adet düzensizlikleri,
- . Adet aralarında uzama,
- . Sık adet görme,
- . Adet olunan haftada ateş basma, uykusuzluk, sıkıntı.

MENOPOZ SONRASI BELİRTİLER

- . Ateş basması,
- . Gece terlemesi,
- . Sinirlilik,
- . Huzursuzluk,
- . İsteksizlik,
- . Dikkat ve hafızayı toparlayamama,
- . Uykusuzluk,
- . Haznede kuruluk ve elastik yapısında azalma,
- . İdrar yakınmaları,
- . Kilo alma,
- . Memelerde küçülme,
- . Cinsel istekte azalma,
- . Kemik erimesi,
- . Kalp ve damar sistemine ait bulgular.

Yukarıda sayılan yakınmaların bir ya da birkaçı ile karşılaşabilirsiniz.

HORMON DESTEK TEDAVİSİ İLE YAŞAMINIZIN YENİ DÖNEMİNİN DAHA SAĞLIKLI VE MUTLU GEÇMESİNİ SAĞLAYABİLİRSİNİZ. DAHA FAZLA BİLGİ İÇİN:En yakın sağlık kuruluşlarına veya Türkiye Aile Planlaması Derneği Genel Merkezi, Bölge Ofisleri veya Şubelerine başvurabilirsiniz.

TÜRKİYE AİLE PLANLAMASI DERNEĞİ

GÜVENLİ ANNELİK

Güvenli Annelik Programı

Ulusal Güvenli Annelik Programı, Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı Eylem Programı ve Dördüncü Dünya Kadın Konferansı'nın hedeflerine ulaşmasına katkıda bulunmak olan projeler, 1994-2000 tarihleri arasında Ankara'nın 170.000 nüfuslu iki ayrı ve İstanbul'un 300.000 nüfuslu Ümraniye ilçesinde bölgelerinde yürütülmüştür. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Avrupa Birliği finans desteği ile yürütülen projelerde Toplumaya Dayalı Sağlık Hizmeti yaklaşımı uygulanmış ve bu yaklaşımla Ankara ve İstanbul'da toplam 92.003 kadın ve 8.450 erkek eğitilmiş kadın ve erkek gönüllü toplum liderleri tarafından güvenli annelik konularında bilgilendirilmiştir.

Her iki ilde toplam 282 kadın okuma-yazma kurslarından geçirilerek kadının statüsünün geliştirilmesine katkı sağlanmıştır.

Yapılan ön ve son araştırmalar karşılaştırıldığında, Ankara projeleri ile modern aile planlaması yöntem kullanımı oranının yüzde 39.9'dan 71.8'e, İstanbul projesi ile de yüzde 33.9'dan 66.2'ye yükseldiği görülmüştür.

Proje bölgelerinden seçilerek eğitilmiş olan toplum gönüllülerinin kaynak kişiler olarak bölgelerinde hizmete devam etmeleri ve proje çalışmaları ile halka sağlık kuruluşlarından hizmet alma alışkanlığının kazandırılmış olması, bölgedeki sağlık ünitelerinde hizmet kalitesinin artırılmasının sağlanmış olması nedeni ile projelerin sürdürülebilirliği sağlanmıştır.

Güvenli Annelik Proje Ofisi:

Atatürk Mah. Alemdağ Cad. Aras Apt. Kat: 1
No: 124/4 Ümraniye/ İstanbul
Tel: 0 216 443 42 47
Faks: 0 216 443 42 48

Gönüllü Kuruluşlar Ulusal Kadın Sağlığı Komisyonu

(KASAKOM)

1996 yılı sonunda TAPD'nin çağrısı ile kadın sağlığı alanında çalışan ve aynı amaca hizmet eden 11 gönüllü kuruluşun katılımı ile kurulan ve 2002 yılında sayısı 19'a yükselmiş olan KASAKOM'un misyonu "Kadının başta üreme sağlığı ve hakları olmak üzere, sağlığına ilişkin tüm konularda sözcülük ve savunuculuk yapmak, öncelikli grupların sağlık düzeyini yükseltmek için işbirliği ve eşgüdüm içinde çalışmalar yürütmek"tir. KASAKOM'un başkanlığı ve organizasyonu, TAPD tarafından sürdürülmektedir.

Orta öğretimde okutulan Sağlık Bilgisi ve Biyoloji kitapları incelenerek Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde üreme sağlığı ve aile planlaması konularının müfredat programlarında daha kapsamlı yer alması çalışmaları sürdürülmektedir.

Kız çocuğun eğitimi, çocuk pornografisinin önlenmesi, üreme ve cinsel hakların en üst düzeyde kullanılması konularında sözcülük ve savunuculuk yapan KASAKOM, bireylerin bilinçlenmesi için seri konferanslar düzenlemektedir.

Türkiye Aile Planlaması Derneği :

Ataç 2 Sok. 73/3 Kocatepe - ANKARA
Tel: 0 312 431 83 55 - 431 18 78
Faks: 0 312 434 29 46

Gönüllü Kuruluşlar
Ulusal Kadın Sağlığı Komisyonu
(KASAKOM)

Kendi kendinize yapabileceğiniz
tek güvenilir AIDS testi
HEMA-STRIP HIV-1/2

Her yerde her yerde kişisel kullanımı uygun HIV testi

Günümüzün en korkulan ve en göz ardı edilen hastalığı; AIDS... Ölümcül, bulaşıcı bir hastalık olup, mikrobi HIV adı verilen virüsten. AIDS karşı önlem almak ve sosyo ekonomik etkilerini azaltmak için önemli adımlar atılıyor... Bu konudaki en son uygulama "Hema Strip HIV 1/2" testidir...

Piyasaya çıktığı ülkelerde büyük ilgi gören "Hema Strip HIV 1/2" testi AIDS korkusuna son veriyor. T.C. Sağlık Bakanlığı izni ve Amerikan FDA sağlık örgütü Sertifikalı, "Hema Strip HIV 1/2" testi ile hastaneye gitmeden kendi kendinize AIDS testi yapabilir ve 15 dakika içinde kesin sonuca ulaşabilirsiniz.

Cinsel ilişkiye girmeden hemen önce, kan almanız ve/veya vermeniz gerektiğinde ya da hamileyseniz beklemeden hemen "Hema Strip HIV 1/2" testini yapın.

S.D.S/Amerika laboratuvarlarında geliştirilen "Hema Strip HIV 1/2" testi; Amerika, Kanada, Güney Amerika, Rusya, Uzakdoğu ülkelerinde geçtiğimiz günlerde piyasaya çıkmıştır... Avrupa ve birçok ülke ile beraber

önümüzdeki günlerde ülkemizde de tüm eczane ve sağlık kuruluşlarından HEMA STRIP HIV 1/2'ye ulaşabileceksiniz...

HEMA STRIP HIV (AIDS TESTİ)

1. Parmak dokunuşu ile bir kan damlası elde ediniz.
2. Deneme ucuna uç doluncaya kadar kan damlasına dokununuz.
3. Tampon küçük şişeyi çıkarınız ve düz bir yüzeye yerleştiriniz.
4. Tampon küçük şişenin üzerine diğer tüp şişeyi sıkıca bastırınız
5. Zamanlama sürecinin başlatınız ve 15 dakika bekleyiniz.

Negatif Sonuç : Tek çizgi Pozitif Sonuç : Çift çizgi

AIDS'e dur diyebiliriz
AIDS DANIŞMA MERKEZİ
0 212 22 000 22

Elliyedinci Oturum Üçüncü Komite

Gündem Maddesi 102

Kadınların Konumunun Gelişmesi

Almanya, Andorra, Arnavutluk, Avustralya, Avusturya, Belçika, Benin, Bolivya, Botswana, Brezilya, Bulgaristan, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı, Cape Verde, Costa Rica, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Eritre, Ermenistan, Estonya, Etiyopya, Fiji, Finlandiya, Fransa, Gambiya, Gana, Guinea-Bissau, Güney Afrika, Gürcistan, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsraill, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Kanada, Kıbrıs, Latviya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti, Malawi, Malta, Meksika, Moldova Cumhuriyeti, Monako, Nikaragua, Norveç, Panama, Polonya, Portekiz, Romanya, Samoa, San Marino, Slovakya, Slovenya, Surinam, Şili, Tayland, Türkiye, Uganda, Ukrayna, Yeni Zelanda, Yunanistan, ve Tanzanya Birleşik Cumhuriyeti, Vanuatu, Venezuela, Yugoslavya: tashih edilmiş karar taslağı

Tashih Edilmiş Karar: Namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların önlenmesi doğrultusunda çalışmak

Genel Kurul,

Bütün Devletlerin, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde (1) beyan edildiği gibi, kişinin yaşamak, özgürlük ve güvenlik hakkı da dahil, insan haklarını ve temel özgürlükleri yaygınlaştırmak ve korumak yükümlülüklerini tekrar teyit ederek, ve insan hakları resmi belgeleri, özellikle Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi (2), Uluslararası Sivil ve Politik Haklar Sözleşmesi (2), Kadınlara yönelik Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (3) ve Çocuk Hakları Sözleşmesi (4) altında **taraf Devletlerin yükümlülüklerini** de tekrar teyit ederek,

Viyana Bildirgesi ve Eylem Programı ve Kadınlara yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi (5), ve yanı sıra Dördüncü Dünya Kadın Konferansında benimsenen Pekin Bildirgesi (6) ve Eylem Platformu (7), ve "Kadınlar 2000: yirmi-birinci yüzyıl için toplumsal cinsiyet eşitliği, gelişim ve barış" (8) olarak adlandırılan Genel Kurul özel oturumunun sonuç belgesini *anımsayarak,*

Namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların bir insan hakları konusu olduğunu ve Devletlerin bu tür suçları önlemek, soruşturmak ve faillerini cezalandırmak ve mağdurlara koruma sağlamak için gereken özeni gösterme yükümlülüğü altında olduklarını ve bu yükümlülüğün yerine getirilmemesinin mağdurların insan hakları ve temel özgürlüklerden yararlanmalarını ihlal ettiği ve buna zarar verdiği veya bunu hükümsüz kıldığı *akılda tutarak,*

Namus adına işlenen suçlar da dahil, kadınlara ve genç kızlara yönelik her tür şiddetin ceza gerektiren, yasalarca cezalandırılabilir bir suç olarak muamele görmesinin gerekliliğini *vurgulayarak,*

Namus adına işlenen suçlar da dahil, birçok şekilde gerçekleştirilen kadınlara yönelik her tür şiddetin kökenindeki nedenlere ilişkin yetersiz anlayış, ve bu tür şiddetle ilgili yetersiz bilginin, ulusal ve uluslararası düzeyde bilgilendirilmiş politika analizini ve bu tür şiddeti önleme çabalarını engellediğinin *farkında olarak,*

İnsan Hakları Komitesi, Kadınlara yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Çocuk Hakları Komitesi ve Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Komitesinin raporlarının ilgili bölümleri ve İnsan Hakları Komisyonunun kadınlara yönelik şiddet, bunun nedenleri ve sonuçları üzerinde çalışan Özel Raportörünün **raporu(9)nun bu bağlamda ilgili bölümlerini dikkate alarak,** bu belgelerde tanımlandığı gibi kadınların ve genç kızların bu suçların mağdurları olduğundan derin endişe duyarak,

Bu tür suçların bütün dinsel ve kültürel değerlere karşıt olduğunu *vurgulayarak,*

İnsan Hakları Komisyonunun 23 Nisan 2002 tarihli 2002/52 sayılı kararını (10) akılda tutarak,

Namus adına kadınlara yönelik işlenen tüm suçların önlenmesinin, inter alia, uluslararası işbirliği çabaları, ve sivil toplum aracılığıyla, hükümetlerin ve uluslararası toplumun daha fazla çaba ve taahhüdünü gerektirdiğini, ve toplumsal tutumda temel değişikliklerin gerekli olduğunu *vurgulayarak,*

Namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların önlenmesinde kritik araçlardan biri olarak kadınların yetki sahibi olmasının ve karar-alma ve politika-yapma süreçlerine etkin katılımlarının önemini *altını çizerek,*

1. a) Devletlerin, bu tür suçlara ilişkin ulusal yasalarda değişiklikleri benimsemesi, bu gibi yasaların ve ulusal bilgilendirme ve bilinçlendirme kampanyalarını da içeren eğitimsel, sosyal ve diğer tedbirlerin etkin şekilde uygulanması da dahil, namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların önlenmesini amaçlayan faaliyetlerini ve girişimlerini, **ve yanı sıra devletlerin kadınlara yönelik diğer şiddet türlerini önlemeyi amaçlayan faaliyetlerini ve girişimlerini;**

b) Birleşmiş Milletler organları tarafından üstlenilen projeler, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu, Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu ve Birleşmiş Milletler Kadınlar için Gelişim Fonu da dahil fonlar ve programlar gibi namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların önlenmesi doğrultusunda çabaları, ve bunları çabalarını koordine etmeye teşvik ederek;

c) kadın kuruluşları, grass-roots hareketler ve bireyler gibi hükümet-dışı kuruluşlar da dahil, sivil toplum tarafından bu tür suçlarla ve zararlı etkileriyle ilgili bilinçliliği arttırmak yönünde yürütülen çalışmaları *memnuniyetle karşılar;*

2. Kadınların namus adına işlenen suçların mağdurları olmaya devam ettikleri, ve dünyanın bütün bölgelerinde birçok farklı şekilde gerçekleşen bu tür şiddetin ortaya çıkmaya devam ettiği, ve faillerin hakkında dava açılması ve bunların cezalandırılmasındaki ihmallere ilişkin endişesini ifade eder;

3. Bütün Devletleri:

a) İlgili uluslararası insan hakları resmi belgeleri altındaki yükümlülüklerini yerine getirmeye ve Pekin Bildirgesi (6) ve Eylem Platformu (7) ve Genel Kurulun yirmi-üçüncü özel oturumu sonuç belgesini uygulamaya (8);

b) Yasama, yönetim ve programa ilişkin tedbirler kullanarak, birçok farklı şekilde gerçekleşen namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların engellenmesi ve önlenmesi çabalarını sürdürmeye ve yoğunlaştırmaya;

c) Namus adına kadınlara yönelik işlenen suçlara ilişkin davaları derhal ve tamamıyla soruşturmaya, etkin şekilde takibatta bulunmaya ve belgelemeye ve failleri cezalandırmaya;

d) Bu tür suçlara müsamaha gösterilmemesini güvenceye almayı amaçlayan gerekli tüm tedbirleri almaya;

e) Bu tür suçların gerçekleşmesine izin veren tutumlar ve davranışların değiştirilmesi amacıyla, inter alia, toplum liderlerini dahil ederek, namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların engellenmesi ve önlenmesinin gerekliliğine ilişkin bilinçliliği arttırmak için çabalarını yoğunlaştırmaya;

f) Medyanın bilinçlilik-arttırma kampanyasına dahil olma çabalarını teşvik etmeye;

g) Polis personeli, adli ve hukukî personel gibi kanunu uygulamakla sorumlu olanlara eğitim zorunluluğu da dahil, namus adına kadınlara yönelik işlenen suçların nedenleri ve sonuçlarına ilişkin bilgi ve anlayışın artırılmasını amaçlayan tedbirler ve programları teşvik etmeye, desteklemeye ve uygulamaya, ve bu personelin bu gibi suçlara ilişkin şikayetleri tarafsız ve etkin bir şekilde ele alma ve asli ve potansiyel mağdurların korunmasını güvenceye almak için gerekli tedbirleri alma kapasitesini güçlendirmeye;

h) Bu konuya yönelik hükümet-dışı kuruluşlar da dahil, sivil toplumun çalışmalarını desteklemeyi sürdürmeye ve hükümetlerarası ve hükümet-dışı kuruluşlarla işbirliğini güçlendirmeye;

i) inter alia, uygun koruma, güvenli barınma, danışma, yasal yardım, sağlık-bakım hizmetleri, rehabilitasyon ve toplumla yeniden bütünleşme olanakları sağlamak yoluyla, mümkün olduğunda, asli ve potansiyel mağdurların gereksinimlerini karşılayacak destek hizmetleri oluşturmaya, bunları güçlendirmeye veya kolaylaştırmaya;

j) inter alia, mağdurlar ve diğerlerinin güvenli ve gizli bir ortamda bu tür suçları rapor edebilmeleri için kurumsal mekanizmaları oluşturmak, güçlendirmek ve kolaylaştırmak yoluyla, namus adına kadınlara yönelik işlenen suçlara ilişkin şikayetleri etkin şekilde ele almaya;

k) Yaşa göre sınıflandırılmış bilgi de dahil, bu tür suçların gerçekleşmesine ilişkin istatistiksel bilgi toplamaya ve yayınlamaya;

l) Eğer rapor etme yükümlülükleri dahilinde ise, uygun olduğunda, namus adına kadınlara yönelik işlenmiş suçları engelleme ve önleme çabaları çerçevesinde benimsedikleri ve uyguladıkları yasal tedbirler ve politika tedbirlerine ilişkin bilgiyi, Kadınlara yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi de dahil, treaty bodies'e sundukları raporlarına dahil etmeye çağırır.

4. a) İlgili Birleşmiş Milletler organları, fonları ve programları da dahil uluslararası toplumu, inter alia, teknik yardım ve danışmanlık hizmeti programları aracılığıyla, talep etmeleri durumunda, bütün ülkelerin namus adına kadınlara yönelik işlenmiş suçları engellemek için kurumsal kapasitelerini güçlendirme ve bu tür suçların kökenindeki nedenleri ele alma amaçlı çabalarını desteklemeye;

b) İlgili insan hakları treaty bodies'i, uygun olduğunda, bu konuyu ele almayı sürdürmeye;

c) Kadının Statüsü Komisyonunu, bu konuyu kırk-yedinci oturumunda, "Kadınların insan hakları, ve Pekin Eylem Platformu ve Genel Kurul özel oturumunun "Kadınlar 2000: yirmi-birinci yüzyıl için toplumsal cinsiyet eşitliği, gelişim ve barış" adlı sonuç belgesinde tanımlandığı şekilde kadınlara ve genç kızlara yönelik her tür şiddetin önlenmesi" öncelikli konusu altında ele almaya davet eder.

5. Genel Sekreterin, namus adına kadınlara yönelik işlenmiş suçların önlenmesi doğrultusunda çalışmaya ilişkin raporu nu dikkate alır.

6. Genel Sekreterin, Genel Kurula elli-dokuzuncu oturumunda sunulacak olan, kadınlara yönelik şiddetin önlenmesi konusundaki raporuna, mevcut kararın konusuna ilişkin, elde olan tüm bilgileri temel alan, bu suçların kökenindeki nedenlerin bir analizini, mevcut bulunuyorsa destekleyici istatistiksel bilgiyi, ve Devletlerin girişimlerine ilişkin bilgiyi içeren müstakil bir raporu dahil etmesini talep eder.

1 - Bakınız karar 217 A (III).

2 - Bakınız karar 2200 A (XXI), ek.

3 - Karar 34/180, ek.

4 - Karar 44/25, ek.

5 - Bakınız karar 48/104.

6 - Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Raporu, Pekin 4-15 Eylül 1995 (Birleşmiş Milletler Yayını, Satış No. E.96.IV.13), bölüm I, karar 1, ek I.

7 - Age., ek II.

8 - Karar S-23/3, ek.

9 - E/CN.4/2002/83.

10 - Ekonomik ve Sosyal Konseyin Resmi Kaydı, 2002, Ek No.3

(E/2002/23), bölüm II, kısım A.

11 - A/57/169.

DÜNYAYA BARIŞI KADINLAR GETİRECEK

Yunanistan Dışişleri Bakanı Yorgo Papandreu'nun annesi Margarita Papandreu, kurucusu olduğu WINPEACE Grubu'nun 9'uncu toplantısı için İstanbul'a geldi. Kardak Krizi'nde savaşın eşiğine gelen Türkiye ve Yunanistan arasında dostluk rüzgarları estirmek için kurulan WINPEACE'in Pera Palas'taki toplantısına her iki ülkenin gazetecileri ve sivil toplum örgütleri temsilcileri katıldı.

Üç gün süren WINPEACE toplantısına katılan Yunanistan ve Türkiye'den kadınlar özette şu konularda görüş birliğine vardılar.

. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılması görüşmelerinin başlaması için somut bir tarihin belirlenmesini istiyoruz. karşı savaş ilan edilmiş olan bu kritik dönemde anlaşmazlıkların zor kullanımına başvurmaktan, alternatif yöntemlerle çözümlenmesi çok daha büyük önem kazanmaktadır. Bu kapsamda silahsızlanma doğrultusundaki çabalar yoğunlaştırılmalı...

. Irak'ta bir savaş tehdidine karşı çıkmak gündemimizin en önemli konularından biridir. Böylesi bir savaş çok büyük sayıda can kaybına neden olacak, 10 Yılda fazla süredir yaptırımlar sonucu açlık ve yoksulluğa mahkum edilen Irak halkını daha da büyük acılara sürükleyecek, ayrıca bölgedeki güç dengesini bozarak bütün bölge halklarının güvenliğini tehlikeye sokacaktır. . Kıbrıs sorununa en kısa zamanda adil bir çözüm bulunmalıdır. . Ortadoğu'da barış ve istikrarın sağlanması için Filistin Devleti'nin kurulması ve gerek Filistin gerekse İsrail halkının güvenliğinin garanti altına alınması gereklidir. . Bu amaçlar için her iki ülkede de sivil toplum kuruluşlarıyla güç birliği yapmak, barış çemberini genişletmek kararı aldık.

ÇOCUKLARI TERHİS EDİN

Birleşmiş Milletler, Uzakdoğu'da çeşitli örgütlerde silah altına alınmış yaklaşık 70 bin çocuğun serbest bırakılması çağrısında bulundu.

BM Çocuk Fonu (UNICEF) Başkanı Carol Bellamy dünyadaki toplam 300 bin çocuk askerin, dörtte birinin Asya'nın doğusunda çarpışmakta olduğunu anlatarak, çatışmalar bakımından Asya'nın da Afrika'dan farksız olduğunu söyledi. UNICEF'in Kamboçya, Doğu Timor, Endonezya, Burma, Papua Yeni Gine ve Filipinler'de gerçekleştirdiği araştırma çocukların ortalama 13 yaşında silah altına alındığını gösteriyor. Görüşülen 69 çocuk askerden en genci, yedi yaşında.

SAVAŞSIZ BİR DÜNYA MÜMKÜN!

Savaşa Hayır Platformu'nun düzenlediği "Savaşsız Bir Dünya Mümkün" başlıklı uluslararası sempozyum, Türkiye'den sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin yanı sıra Filistin, İngiltere, İsrail, Yunanistan, İtalya ve Filipinler'den gelen konuklarla 14-15 Eylül tarihlerinde Barış Manço Kültür Merkezi'nde gerçekleşti. Sempozyuma iki gün boyunca yaklaşık 300 kişi katıldı.

Nancy Spero

BARIŞ İÇİN SİYAH GİYEN KADINLAR

"Dünyadaki tüm kadınlar özgür olmayı kafasına koyduğunda... Dünyadaki tüm kadınlar barışın tatlı hayalini kurduğunda... Her millettten, her yaşta kadınlar sevgi adına elele verdiğinde, savaşlar sona erecek."

Siyahlı Kadınlar, 1988 yılında dünya çapında bir feminist barış hareketi yaratmak amacıyla kuruldu. 30 ülkede aktif olarak çalışan Siyahlı Kadınların 2002 Mart ayında başlatıkları feminist sanat projesi Aralık 2003'e kadar devam edecek.

Birleşmiş Milletler'in verilerine göre kadınlar ve çocuklar savaştan sağ olarak kurtulsalar bile onları savaş sonrasında acımasız ve korkunç manzarası karşılıyor: Açlık, salgın ve her yerde yıkım.

Siyahlı kadınlar savaşta ölen ve hayatta kalan kadınlar için yas tutuyor, dünyanın her yerinde barış için, kadınların kurtuluşu için mücadele eden, direnen kadınları selamlıyorlar Siyahlı Kadınlar Sanat Projesiyle.

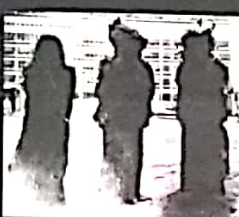
Siyahlı Kadınlar Sanat Projesi'ni barışın göreselleştirilmesi ve tesisini amaçlayan bir feminist kültürel aktivizm projesi olarak tarif ediyor kızkardeşlerimiz: "Savaş da dahil olmak üzere tüm biçimleriyle şiddet öncelikle kadınları ve çocuklarını etkilemektedir. Biz Siyahlı Kadınlar, özellikle

kadınların yaşamlarının tehlikede olduğu durumlarda, uluslararası, cematlar arası ve kişiler arası çatışmalara barışçıl çözümler arayan herkesle dayanışmaya hazırız." 8 Mart 2002'de başlayan Siyahlı Kadınlar Sanat Projesi kapsamında hazırlanan siyah kostümler Aralık 2003'e kadar dünyanın çeşitli yerlerinde sergilenecek.

Direnişi simgeleyen bu kostüm tüm dünyada, barış ve kadının insan hakları uğruna mücadele ettikleri için tutuklanan, işkence gören ve öldürülenlerin anısına. Aynı zamanda kadınların bel kemiği olduğu ama gene de görünmez olduğu barış hareketleri arasındaki ayrılıkları da simgeliyor. Kostümün üzerine tutuklanan, işkence gören ve öldürülen kadınların fotoğrafları işlenmiş.

Dönüşümü simgeleyen bu kostümde ise, köktenci rejim sırasında Afganlı kadınların maruz kaldığı muamelelerin fotoğrafları, dünyanın her yerinde kadınların ezilme ve acıyı 'sıradan' bir deneyim olarak yaşıyor oluşlarını temsil etmek için kullanılmış. Kostümü hazırlarken, ateş ve yıkımın küllerinden doğan Ankakuşundan ilham almışlar. Kostümün eteğinde, 1987 yılında öldürülen, Afganistan Devrimci Kadınlar Birliği kurucusu Meena'nın "Ben Uyanmış Kadınım" adlı şiiri yazılı.

Kaynak: Women in Black Art Project
Fotoğraflar: Colleen Young
Çeviren: Ahu Tatlı

SUÇLU!

Kıbrıs Türk basın tarihinde ilk kez sendikacılar, bir öğretmenin görevine iadesi talebiyle yapılan eyleme katıldıkları için mahkeme önüne çıkarıldı. Fen Lisesinde görev yapan Nilgün Orhon, 10 Aralık 2001 tarihinde Avrupa gazetesinde yer alan bir makalesi gerekçe gösterilerek görevinden uzaklaştırılmıştı. Bunun üzerine KTOEÖS (Kıbrıs Türk Orta Eğitim Öğretmenleri Sendikası) tarafından yapılan eylemi izleyen gazeteciler de yargı önündeydi. 25 kişilik gazeteci ve sendikacı grubu, Bu Memleket Bizim Platformu'nun düzenlediği

protesto eylemine katılarak Savcılığa siyah çelenk bıraktı.

Örgütün Güney Kıbrıs'taki Rum üyeleri de Kıbrıs Rum toplumunu, AB'yi ve dünyayı duruma daha fazla seyirci kalmamaya çağırdı. Sınırın Ötesine Uzanan Eller kadın örgütünün bu sessiz eylemini destekleyen Kıbrıs Gazeteciler Sendikası temsilcileri

de Kıbrıslı Türklere yapılan baskıları protesto etti.

Protesto eyleminde 42 örgütün oluşturduğu Bu Memleket Bizim Platformu adına bir konuşma yapan KTOEÖS Başkanı Ahmet Barçın şunları söyledi:

"Bugün bir kez daha yargı önündeyiz. Yargı nedeni, Mülke Tecavüz! İlgili örgütün okula girmesi yasakmış. Gazeteciler, haberi izlemek için haber ortamında bulunamazmış. Bu yüzden sendikacılar, gazeteciler, öğretmenler, destek verenler mahkemeye verildi. Derin devlet öneriyor, Savcılık siparişe göre mal hazırlıyor. Ülkede her türlü yolsuzluğun cirrit attığı, demokrasinin olmadığı bir dönemde görevlerini yerine getirmeye çalışanlar, sanık sandalyesine oturtulmaktadır. İki yıldır bu uygulamaların ardı arkası kesilmiyor. Ekonomik kriz bir yandan acımasızca devam ederken çalışanlar ve örgütleri üzerinde yoğun baskılar vardır. Sendikaları ortadan kaldırmak ve çalışanların sesini kısmak için çeşitli senaryolar düzenlenmektedir. Barışa katkı koymak için şarkı söyleyenler cezalandırılmıştır. Düşüncelerini basın yoluyla duyurduğu için çalışanlar görevden alınmış, sürgün edilmiştir. Bunu yapanların en son marifeti ise sendikal mücadele veren yöneticiler ve arkadaşlarına yapılandır. Üyesi için hakkını arayanlar hem dayak yemiş, hem de mülke tecavüz suçundan mahkemeye verilmiştir."

Bu baskılar bilinçli ve sistemli bir şekilde devam etmektedir. Amaç, insanca yaşamı ve demokrasiyi savunanları susturmaktır. Kıbrıs sorunu en kritik sürecini yaşarken buna takoz koymak isteyenler, demokrasi mücadelesi verenleri, barış isteyenleri ezmeye çalışmaktadırlar. Önümüzde tarihi bir fırsat vardır. Bu fırsatı iyi değerlendirmek ve sesimizi duyurmak gerekir."

Başta Savcılık olmak üzere bizleri adi birer suçlu gibi sanık sandalyesine oturtanlar, sıra kendilerine gelince kaçacak delik arayacaklardır. Buraya konulan bu siyah çelenk de bu ifadenin ürünüdür."

Sınırın Ötesine Uzanan Eller Kadın Örgütü'nün Ledra Palace barikatında düzenledikleri eylemde basına dağıttıkları bildiride şöyle denildi:

Savcılık önündeki eylem sırasında Sınırın Ötesine Uzanan Eller kadın örgütü üyeleri de ağızlarını siyah bantlarla kapatarak düşünce ve ifade özgürlüğüne yapılan saldırıları protesto etti.

"SUÇLU!"

Cemaliye Volkan, Gülay Kaşer, Sevgül Uludağ

Yukarıda adını saydığımız üç kadının ortak neyi vardır? Kıbrıs'ın kuzeyinde, en korkunç suçlardan birinden ötürü 22 sendikacı ve gazeteciyle birlikte yargılanıyorlar: Sendikal dayanışma ve haber izleme...

25 sendikacı ve gazeteci arasında, yukarıda adını saydığımız üç kadın da vardır ve onlar, Kıbrıs'ta iki toplumlu kadın örgütü "Sınırın Ötesine Uzanan Eller" in yönetim kurulu üyeleridir. Sendikacılar, "Avrupa" gazetesinde yazdığı bir makale nedeniyle görevden alınan öğretmen Nilgün Orhon'un görevine iadesi talebiyle düzenlenen dayanışma eylemine katıldıkları, gazeteciler de bu protesto eyleminin haber takibini yaptıkları "suçuyla" bugün mahkeme önünde yargılanacaklardır.

Söz konusu 25 kişi, kendi adlarına karar verme, kendi düşüncelerini ifade etme ve bunları özgürce haberleşme haklarını kullandıkları için baskıya uğruyorlar. Özgür seslerini yükselttikleri için baskıya uğruyorlar.

Yeni milenyumun ilk yıllarında, en temel insan haklarından olan düşüncesini ifade etme hakkı ile basın özgürlüğü hakkının bu denli pervasızca çiğnenmesi Kabul edilemezdir. 1948 tarihli Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi'nin 19ncu maddesi'nde aynen şöyle denmektedir:

Herkese düşünce ve anlatım özgürlüğü vardır. Bu özgürlük, düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve düşünceleri her araçta arama, elde etme ve yayma hakkını içerir.

Avrupa Birliği dahil, tüm dünyanın bu duruma seyirci kalması ve bu trajik saçmalığın devamına izin vermesi mümkün değildir, Kıbrıs'ın geriye kalan bölümünün de, özellikle de Annan planı sonrası şimdiki günlerde, duruma seyirci kalıp olayları yalnızca izlemesi de mümkün değildir.

Sınırın Ötesine Uzanan Eller kadın örgütünün çağrısı üzerine bugün Ledra Palace barikatında toplanarak ülkemizin kuzeyinde özgür seslerin susturulmasını protesto etmek ve yargı önüne çıkarılan 25 gazeteci ve sendikacıyla dayanışmamızı ifade etmek için toplandık. 25 sendikacı ve gazeteciye yönelik cezai kovuşturmaların derhal durdurulmasını ve davaların geri çekilmesini talep ediyoruz..."

DEĞİŞİM, HAREKET, DOĞUM

Müge İplikçi

Altı yıldan beri yazdıklarım basılıyor. Bu altı yılın arkasında ise umutsuzluklar var, sıkıntılar, sancılar. Bu süre içerisinde "bir kadın yazar kimliğiyle yazdığım" fikri beni besliyor, beslemeye devam edecek.

Açıkçası, yazdıklarım güvenmeye başlamak bu fikirle pekişti bende. İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları ve Araştırma Merkezi'ndeki arkadaşlarımı tanıdığım ve hayatın yükünü yüksek sesle konuşmaya başladıktan sonradır bu. Yalnız olmadığımı yazmazsan elbet. Burada erkekleri kınamak değil derdim. Altını çizmek istediğim husus güvendir. Ve güven duygusu bizim gibi toplumlarda erkeklerin doğuştan pompalandığı-sonrasında öyle olsunlar veya olmasınlar- bir duyguysen, kadınların kendi yılları, deneyimleri, kahroluşlarıyla bedelini ödeye ödeye kazandıkları asal değerinde bir karakter özelliğidir neredeyse. Bu güvenle tanışmış olan bir kadını hayatın içinde bir rüzgara benzetirim ben. Asla böbürlenmeyen, karakter kırılğanlıkları-kırıkları yaşamayan, karşısındakini aşağılayarak var olmaya çalışmayan, demokrasiyi sözde tüzük ve yasalardan değil çoğunlukla kendi iç sesinden yakalamış olan, devam etme fikrine inanan, ben olan ama gerektiğinde biz deme olgunluğuna sahip, olayların akışına göre sertleşen, bazen ılıman, bazen bir meltem, yerine göre esintisi kesilen, yerine göre fırtınalar koparabilen ve dayanma gücünü değiştirebilmek ve yenilenebilmekten alan bir rüzgar...Yerine göre deli, çılgın, yerine göre sakın ya da yersiz, tümüyle yersiz; yer duygusunu kendi vicdanı ve ruhuyla besleyen.

Transit Yolcular adlı son kitabımda kahramanlarım Nida ve Gülistan bu kadın tipine yaklaşan karakterler. Ancak asıl güç ve sözünü ettiğim güveni taşıyan kişiler Nida'nın annesi Mürüvvet ve bütün kitap boyunca bir türlü kalkamayan bir uçağı harekete geçiren yolcu Zarife'dir. Zarife rüzgar gibidir. Kitap boyunca irdelenen "oyun" prensibinin baş perisidir sanki. Pilotla konuştuktan sonra kendi yolcu mahalline geri geldiğinde bütün uçakta bir alkış kopar. Zarife üzerinde bütün oyunların tilsimi ile ana ve mekana kafa tutan o kadındır. O kendine güvenen kadın. O deli yel, o bir gün gerçekleşeceğini umduğumuz yeni tanımıyla bizleri bulmasını dilediğimiz, belki tek umudumuz olan devrim, devrim. Kısacası değişim, hareket, doğum.

Kitap Kurdu

ÖYKÜ

-NE KADAR DA GÜZELDİR GİTMEK
NALAN BARBAROSOĞLU
CAN YAYINLARI, 93 SAYFA
-GEÇ KALAN ÖYKÜLER
GÜLSEREN ENGİN
REMZİ YAYINLARI, 158 SAYFA
-SURDIBİNDE ÇİLINGİR
MUHABBETİ
JALE SANCAR
DOĞAN KİTAP YAYINLARI, 103 SAYFA
-AŞK MİNYATÜRLERİ
TULAY FERAH
EPSILON YAYINLARI, 158 SAYFA
-APTAL DÜNYA
SEVGİ ÖZEL
BİLGİ YAYINLARI, 180 SAYFA
-İKİNCİ EL AŞK
AYLIN SÜER
DOĞAN KİTAP YAYINLARI, 80 SAYFA
-APTALIN SEYİR DEFTERİ
DERYA ERKENCİ
DOĞAN KİTAP YAYINLARI, 87 SAYFA

ROMAN

-SON EL
NURAY TEKİN
ARKADAŞ YAYINLARI, 128 SAYFA
-SARARMIŞ BİR FOTOĞRAF
ISABEL ALLENDE
CAN YAYINLARI, 352 SAYFA
-BEŞ DİLİM PORTAKAL
JOANNE HARRIS
ALTIN YAYINLARI, 320 SAYFA
-UDİ
FATMA ALİYE
SELİS YAYINLARI, 126 SAYFA
-SEN GÜLERKEN
AYŞE ÖZMEN
METİS YAYINLARI, 131 SAYFA
-GÖZÜNÜ KIRPMA DÜŞERİM
SEVİNÇ ERBULAK
EPSILON YAYINLARI, 172 SAYFA

-FRİDA
BARBARA MUJICA
OĞLAZ YAYINLARI, 475 SAYFA
-SESSİZ GECE
MARY HIGGINS CLARK
İNKILAP YAYINLARI, 181 SAYFA
-İNCİ KÜPELİ KIZ
TRACY CHEVALIER
BİLGE KÜLTÜR SANAT YAYINLARI, 239 SAYFA
-TIRTILLARA ÖZGÜRLÜK
JULİDE SEVİM
REMZİ YAYINLARI, 212 SAYFA

ŞİİR

-DEM
GÜLSÜN İLGÜN
CEP YAYINLARI

DENEME

-ÖYLE KARGAŞADA BÖYLE
KARŞILAŞMALAR
ADALET AĞAOĞLU
YKY, 191 SAYFA
-OĞLUMA AVRUPA MEKTUPLARI
ZEYNEP GÖĞÜŞ
CAN YAYINLARI, 144 SAYFA
-KİMSE OKUMAZSA BEN OKURUM
AYŞE ARMAN
EPSILON YAYINLARI, 333 SAYFA

ANİ, MEKTUP

-ANİ DEFTERİM : KARALAMALAR
AYŞE BULUT
BİLGİ YAYINLARI, 207 SAYFA
-EN KÖTÜ ANNEYİ BİLE ARARSINIZ
GÖNÜL ÖZGÜL
ALTIN YAYINLARI, 254 SAYFA
-AŞKIM NERUDA
MATİLDE URRUTIA
GENDAŞ YAYINLARI, 303 SAYFA

KİTAPLIK: Haber

Bangladeşli ünlü yazar **Teslime Nesrin**, romanlarında 'dini duyguları istismar etmek' suçundan bir yıl hapse mahkum edildi. Bir "vatandaş"ın şikayeti üzerine Gopalganj Mahkemesi'nce verilen ceza; yazar ülkesine gelince uygulanacak. Nesrin, yasaklanan "Utang" adlı romanında müslüman çoğunluğun Hindu azınlığa uyguladığı zulmü anlatıyordu.

Yazar **Zehra Ünüvar**, "Marsilya Akdeniz Kadınlar Forumu" tarafından düzenlenen Hikaye Yarışması'nda, "Cesaretlendirme Ödülü" kazandı. Ünüvar ödülünü, 10-22 Ekim arasında Marsilya'da kutlanan "Okuma Bayramı" etkinlikleri içinde aldı. Ünüvar, Fransız kadınları öncülüğünde yapılan etkinliği, sesini ve çalışmalarını dünyaya duyurmak ve yakın çevresi ile iletişim kurmak isteyen Akdeniz kadınlarının, sanatı "bir yol olarak" seçmesi nedeniyle, "övgüye değer bir davranış" olduğunu ifade etti.

Perihan Mağden beraat etti. İstanbul DGM Cumhuriyet Başsavcılığı'nca hazırlanan iddianamede, Perihan Mağden'in, cezaevlerindeki "Hayata Dönüş" operasyonlarını konu aldığı ve 1 Ağustos 2001 tarihli Radikal Gazetesi'nde yayınlanan yazısında, "Adalet Bakanı'nı terör örgütlerine hedef gösterdiği" belirtiliyordu. İddianamede, Mağden ile gazetenin sorumlu yazarları müdürü Hasan Çakkalkurt'un, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 6. maddesi gereği para cezasına çarptırılmaları isteniyordu. Mahkeme Heyeti, "suçun yasal unsurlarının oluşmadığını" belirterek, Mağden ve Çakkalkurt'un beraatını kararlaştırdı.

Dünya Kitap Dergisi tarafından 1993 yılından bu yana verilen Dünya Kitap Ödülleri sahiplerini buldu. Seçici kurul, **Tomris Uyar**'ın Yapı Kredi Yayınları arasından çıkan 'Güzel Yazı Defteri' adlı kitabını jüri kararıyla 'Yılın Telif Kitabı' olarak seçti. Bilindiği üzere, **Tomris Uyar** 1999 yılında **Tennessee Williams**'ın 'Yağmur Gibi Söyle Bana' kitabının çevirisiyle Dünya Kitap Dergisi 'Yılın Çeviri Kitabı' ödülünü almıştı.

MEKTUP

Emine AYDOĞDU

Köprünün ayağına geldiğinde, şafak henüz sökmemişti. Hırkasının kolunu sıyırarak saatine baktı; birkaç dakika sonra gelecekti. Tam beşte buluşacaklardı. Hiç düşünmeden yüzünü doğuya çevirdi. Uzunca bir süre güneşin doğduğu yöne baktı. Dağların ardında bir bulut gibi duran açık sarı yalazlar, belli belirsiz yükseliyordu. Doğudan gelecekti, öyle yazmıştı. Etrafında sinsi sinsi dolaşan sessizlik, ürpermesini neden oldu. Kaç geceyi sokakta geçirmiş, kaç sabahı gözünü kırpmadan karşılamıştı. Hiçbirisinde böyle bir tedirginlik duymamıştı. Bu suskunluk, sanki yaşayan her şeyin sesini yutmuştu. Kayaları yarıp köprünün altından delice akan nehir bile kırıltısızdı. Kendini bildi bileli bu nehri tanırdı. Hiç bu kadar durgun olduğunu görmemişti. Bu kişirtici, bu derin sessizliğe bu güne değin neden tanık olmadığına şaşırıyordu. Tepeyi saran ağaçlıktan ne bir kuş sesi ne de bir yaprak hışırtısı duyuluyordu. Sessizlik gittikçe derileşiyordu. Kaygılanmaya başladı. Kaygıları artınca nefes alma sıklığı da değişti. Göğsünde, taşınması güç bir ağırlık hissetti. Birkaç kez derin derin soluklandı. Ardından, elini yüreğinin üstüne koyup bir süre bekledikten sonra, ayasıyla yavaş yavaş ovdu. Birazcık da olsa rahatladığını fark etti. Durup düşündü; dayanılması olanaksız gibi gozuken bu sessizliğin dışarıdan değil, içeriden dalga dalga yükselerek bütün benliğini nasıl gizlice kuşattığının ayrıntına vardı. Titreyen parmaklarını yavaşça koynuna soktu. Yüreğinin tam üstünde sakladığı kağıt parçasını çıkarıp katlarını özenle açtı. Sararmış ve yıpranmıştı. Hiç kullanılmadan cepte taşınan ipek mendillere benziyordu. Her katı ayrı bir renge bürünmüştü. İçinde neler saklıydı, taşıyanından başka kim bilebilirdi ki? Her sözcüğü yeniden yeniden dikkatlice okudu. Gözleri satırlarda dolaştıkça yüzündeki çizgiler sanki yer değiştiriyordu. İçindeki heyecanı bir türlü bastıramıyordu. Sonuna gelince, ivercenlikle bir kez daha saatine baktı; henüz beş olmamıştı. Sürekli açılıp katlanmaktan ve koyunda taşınmaktan, yüzünlük fotoğraflar gibi epeyce eskimiş mektubu, dizginleyemediği heyecanına karşın yine de özenle kattı; bu sefer koynuna değil, hırkasının cebine yerleştirdi.

Geleceğini biliyordu. Öyle yazmıştı. Ne sıklıkta okuduğunu hatırlayamadı. Dönüp dönüp okuyordu. İlk zamanlar sayıyordu; sonra sayıları birbirine karıştırınca vazgeçti. Günde kaç kez koynundan çıkarıp kokladığını ise, unutmaması mümkün değildi. Yüreğinin üstünde değil de başka bir yerde saklarsa içindeki her şeyin silinip yok olacağına inanıyordu.

Avluda oturduğu gündü; eşiği atlayarak yanından bir yabancı gibi geçmiş, geçerken de nerden düştüğü belli olmayan bir damla gibi mektubu kucağına bırakmıştı. Bir gün gelip içinde büyüttüklerini sözcüklere dökecekti; ama bu kadar ivedi olacağını beklemiyordu. Hep birkaç gün sonrasını hesaplıyordu. Bu anı geliş duygu ve düşünce dünyasını birbirine katmıştı. O anda oradan uzaklaşıp, kaybolmak istemişti. Becermeyeceğini anlayınca, telaşla ellerini kağıdın üzerine kapatarak gizlemeye çalışmıştı. Avluda oynayan çocukları görünce iyice tedirginleşmiş, ne yapacağını bilmez bir halde öylece kalakalmıştı. Mektubu önce avucunun içine saklamış, elleri terleyip, yanakları pembeleşince, nereye koyacağını bilememenin ürkekliliğiyle, birkaç düğmesi çözüp gömleğinin yakasından içeri atmıştı. Biraz ferahlayınca, kaş altından çevresine şöyle bir göz atmış; ortalıkta kimselikleri göremeyince azıcık da olsa kendine güveni gelmiş ve hemen oradan uzaklaşmak istemişti. Aklındaki tek şey; bir an önce gitmek ve mektupta yazılanları okumaktı. Eve gitmek istiyordu. Ayağa kalkar gibi yaptı; ama bu düşüncesinden o anda vazgeçti. Biraz daha oyalanmalıydı. Ortalığın kararmasını,

sokakların kalabalıklardan arınmasını beklemeliydi. Tanıdık tanımadık hiç kimseyle karşılaşmak istemiyordu. Böyle bir tehlikeyi göze alamazdı. Korkuyordu. İnsanların içinde kopan fırtınayı sezeceklerinden korkuyordu. Etraf alaca karanlığa henüz bürünmüştü ki, kocasının utançtan bembeyaz kesilmiş yüzü ve öfkeden deliye dönmüş gözleriyle karşılaştı. Hemen eşikten fırlayıp kalktı. Avluda bağırsa çağırışa oynayan çocukları ezercesine yarıp geçti. Hiçbir şey görmüyor duymuyor gibiydi. Koştu koştu koştu. Kemendini bir çekişte koparan azgın bir kısrak gibi koştu. Ara sokaklardan dar yollardan uçarcasına geçti. Gece, üstüne üstüne geliyordu. Sokak lambalarını, evlerin pencerelerini ve kasabanın bütün karanlık köşelerini ardında bırakarak çaresizce koştu. Bacaklarını çiziklererek yaralayan çalılan atlayarak ormana doğru yol almaya başladı. Ormanın vahşi karanlığı onu adeta içine çekiyordu. Bitkin bir halde ayaklarını güç bela sürükleyerek birkaç adım daha attı ve olduğu yere yığılırcasına oturdu. Sırtını, adını hiç öğrenemediği o koca ağaca yasladı. Gecenin soğuğu acı acı içine işliyordu. O, bunun farkında bile değildi. Elleri titriyor, alnında ateş rüzgarları dolaşıyordu. İçini kemiren korkuyu boğmaya çalışıyor; ama başaramıyordu. Korkuyordu. Hem de çok korkuyordu. Kandan, dehşetten ve ölümden korkuyordu. Ama bir kez çıkmıştı yola, dönüşü yoktu artık. Hissettiği her şeyi birilerine anlatmak için önüne geçilemez bir arzu duydu. Böylece korkularının azalacağını düşünüyordu. Birkaç sözcüğü ağzında geveledi; ama sesinin cılız tınısıyla iyice ürperdi. Ne kasabayı ne de ormanı düşlerinden uyandıramayacağını acıyla ve dehşetle bir kez daha anladı.

Uyandığında yeniden yola koyuldu. Nereye gideceğini bilmiyordu. Bu birkaç gün nasıl geçireceğini ise tahmin dahi edemiyordu. Ormanın karanlık açalarının bühüsünden kurtulur kurtulmaz; giysilerinden zorla soyundurulmuş gibi korunaksız kaldığını anladı. Önündeki toprak yol, gerilmiş bir sicim gibi dümdüz uzuyordu. Ne yapmalıydı. Karar veremiyordu. Sürekli bu sözcüğü yineliyordu. "Ne yapmalıyım?" Bir süre sonra bir umut ışığı bulmuş gibi bir kısmı tahtayla, bir kısmı taşla ve üzeri tenekeyle kaplı kulübeyi gördü. Kulübede yaşadığına dair hiçbir belirti yoktu. Yalnızca kapı olarak bırakılan boşluğa asılan kilim o kadar eskimişti ki, rüzgar biraz daha sert esse bir anda lime lime olup savrulacaktı. Ürkek adımlarla kulübeye doğru yürüdü. İzleneceğini bildiğinden, arada bir dönüp arkasına bakıyordu. Hem ürküyor hem içinde birden bire kıpırdanan merak duygusuyla kulübeye doğru yaklaşıp adımılarına biraz daha hız veriyordu. Kilimi aralayıp içerisine şöyle bir göz attı. Dışarı gibi içerisi de perişan gözüküyordu. Yine de sığınacak bir yer bulduğu için kendini şanslı sayıp derin bir nefes aldı. Soluduğu nefesten duyduğu rahatlığı anlamadan, omzunda bir elin varlığını hissederek ırkıldı; yüzüne birden kan hücum etti. Korkunun ölümü çağırması bu olmalıydı. O anda nefes alması durabilirdi. Arkasına dönmek bir yana, omzundaki ele göz ucuyla bakmağa dahi gücü yoktu. İki bükülmüş bir şekilde öylece kalakaldı. Nefes alıp almadığını bile bilmiyordu. Belki de artık yaşamıyordu. Kırıltısız ve soluksuz; bir yontu gibi duruyordu. Kendine geldiğinde, güneş kavruğu çehresi, tamamı kırışmış ve bakımsızlıktan iyice birbirine karışmış saç ve sakallıyla bir dağ gibi duran, gözlerine baktığında ise, yaşamı mı, yoksa ölümü mü? adanmış anlayamadığı, uzun boylu, ince yapılı, elli altmış yaşlarında, eskimişliğinden asıl renginin ne olduğunu kestiremediği kabanının ceplerine koyduğu ellerinin, kollarına verdiği güçle omuzları olduğundan daha da geniş duran o garip adamla karşılaşmıştı. Artık yolun sonuna geldiğini anlaşıyor. Evet her şey bitmişti. Bir daha onu göremeyecekti. Kurduğu bütün düşler, kapkara bir gecede seçilemeyen yüzler gibi gözünün önünden sırayla geçip gidiyorlardı. Yakalanmıştı! Bu düşünce midesinin dehşetten alt üst olmasına neden oldu. Hiçbir şey yememişti. Yine de

midesi tıka basa doymuş gibi bulanıyordu. Kusmak istiyor; ama ağzına kadar gelen acı sıvıyı yutarak geri gönderiyordu. Alından sıcak sıcak ter boşanıyor, bütün hücrelerinin donduğunu hissediyordu. İçten içe kendini suçluyor, toprak yola girmekle yanlış yaptığını, bu olanlar karşısında durumunun içler acısı olduğunu düşünüp kahroluyordu.

Karanlık kuyulara dalıp dalıp gidiyordu. Bakışları uzunca bir süre kulübenin rutubetli toprak zemininde umarsızca yan yana dolaşan, sonra da dönüp birbirini yiyen böceklerle takıldı. İçi, garip bir acımayla doldu. Böcekler gibi kendisinin de sonunun artık belli olduğunu düşünerek ürperdi. Başını kaldırıncada adamla göz göze geldi. O zaman da içinde duyduğu acının kabuğu hoyratça soyuldu ve oluk oluk kanamaya başladı. Aslında farkına vardığı acının bilinmezliği değil! Trajedisiydi. Gözlerinden fıskıran öfkeyle adama bakarken, o an tek hissettiği şey adamın onun hakkında ne düşündüğüyü. Adam bunu anlamış olacak ki; "Yüreğinde taşıdığın utanç değil! Aklın öyle olduğunu söylese de; yüreğinde taşıdığın, bütün utançları yok edecek kadar zehirli, tüm suçları bağışlatacak kadar erdemli bir duygu. Korkma!" dedi.

Sözlerin kulağındaki yankısıyla, bedeniyle birlikte her şeyin sarsıldığını ve kulübenin birden bire aydınlandığını hissetti. Her şey ne kadar da gerçek dışı görünüyordu. Şu an yaşadıkları bir düşe benziyordu. Dışarı çıkıp gökyüzüne baktı. Köpükler halindeki bulutlar şekilden şekle girip sürekli birleşip, ayrışıyorlardı. Parmaklarını koynuna götürdü. Mektup duruyordu. Geriye döndü. Kulübeye girmesiyle çıkması bir oldu. Adam yoktu. Gözleriyle çevreyi taradı, kulak kabarttı ama ne bir hışırtı duydu; ne de bir karartı gördü. Güneşi görür görmez, hızla buharlaşan çiğ damlaları gibi birden bire ortadan yok olmuştu. O, gitmişti; ama geride çözülmesi zor, karmakarışık duygu ve düşünceler bırakmıştı. Avazı çıktığı kadar bağırdı bağırdı bağırdı. Birilerinin onu duymasından korkmuyordu artık. Deliler gibi oradan oraya koşmaya başladı. Bu korkunç duygu fırtınası içinde yerlerde sürünerek katıla katıla ağıladı. Geçmiş derinliklerinde ağır ağır yol alırken; duyduğu sesle ırkıldı. Ses uzaklardan değil, çok yakınından geliyordu. Nehrin durgun sularında birden bire oluşan kıpırtılar bütün dikkatini nehre çevirmesine neden oldu. İşittiği suyun sesiydi. Koşar adımlarla köprünün üzerine çıkıp, etrafı meraklı ve endişeli gözlerle kolaçan etmeye başladı; fakat hiçbir şey göremedi. Eğilip yeniden sulara baktı. Nehrin kanarında uyuyan kurbağaları görünce, suya kimin ilmek attığını gülümseyerek fark etti. Saatinin akrep ve yelkovanı tam beşi gösteriyordu. Yüzü hep doğuya dönük olarak bekledi bekledi bekledi. Saniyeler geçmek bilmiyordu. Gelecekti. Biliyordu. Ne pahasına olursa olsun gelecekti. Karar vermişlerdi; dönüşü yoktu. Geride bıraktığı korkuyu, karmakarışık ve çalkantılı duyguları düşünmek dahi istemiyordu. Tek istediği, bir an önce onu görmektir. Daha sonra olacakların önemi yoktu. Bu kadar yoğun duygu ve düşüncenin ağırlığından olsa gerek; başı, incelik boyunun üzerinde yana doğru hafifçe eğilmişti. Dudakları titriyor, dokunsan ağlayacakmış gibi gözlerinden şaşkınlık ve korku okunuyordu.

Suların ve ormanın yeşili yavaş yavaş kıpırdanmaya başladı. Bu kıpırdanışla birlikte bütün kötülükler gözüne ne kadar da uzak göründü. Duyguları, benliğini ateş gibi yakıp yıkmış ama arındırmıştı da. Duyduğu ikinci sesin şiddetiyle birlikte, o anda her şeyin gerçek rengini yitirdiğini ve griye döndüğü görür gibi oldu. Bir sarhoş gibi öne doğru yalpaladı; köprünün korkuluklarına tutunamadan, başından aşağı akan kanla birlikte nehrin sularına gömüldü. Ağır ağır mı, yoksa aceleyle mi gittiğini ise, hiçbir zaman öğrenemedi.

Ekim 2002

25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü etkinliği kapsamında dört yıldır düzenlenen Kadın Danışma Merkezleri ve Sığınakları Kurultayı, bu yıl 23-24 Kasım tarihlerinde İzmit Değirmendere Kadın Destek Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi'nin ev sahipliğinde yapıldı. Kurultay'da ağırlıklı olarak kadına yönelik şiddetle ilgili sorunlar ve çözüm önerileri ile devletin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumu üzerinde duruldu. Kurultay'da ayrıca, pozitif ayrımcılık ve kadın sığınakları konuları da ele alındı.

Kurultayın sonuç raporunu web sayfamızda bulabilirsiniz.
www.ucansupurge.org

İngiltere'deki Bristol ve Brunel üniversitelerinden iki ayrı grup bilim adamının yaptığı araştırmalar sonucunda, uzun süre doğum kontrol hapı kullanmanın kadınlarda doğurganlığı azaltmadığı, aksine artırdığı saptandı. 8500 kadın üzerinde yapıldığı açıklanan araştırmaların, 20 yıldır doğum kontrol haplarının kadınların doğurganlıkları olumsuz etkilediğine dair yaşanan kaygıların yersiz olduğunu gösterdiği savunuldu.

İngiliz doktorlar, rahmin alınması ihtiyacını azaltabilecek yeni bir yöntem geliştirdi. Lokal anestezi ile kullanılan bu lazer tedavi yöntemi ayakta tedaviyle de uygulanabiliyor ve tümörlü dokunun çevreye yayılmadan yok edilmesini sağlıyor. Kadınların yaklaşık dörtte biri, belirtileri uzun süreli yoğun adet dönemi ve karın ağrısı olarak ortaya çıkan nedeni henüz bilinmeyen bağ dokusu kökenli rahim tümörleri sorunuyla karşı karşıya kalıyor.

Hamilelik döneminde en sık karşılaşılan akciğer hastalığının astım ve alerjik sorunlar olduğu belirtiliyor. Bu nedenle anne ve çocuk sağlığı açısından, hamile kalmadan önce yaptırılacak testler büyük önem taşıyor.

Amerikalı araştırmacılar, kalıtsal olmayan meme kanseriyle ilgili olduğunu düşündükleri bir gen buldular. Uzmanlar, inceledikleri meme kanseri vakalarının yüzde 60'ında DBC2 adını verdikleri bu genin ya bulunmadığını ya da çalışmadığını belirlediler. Kalıtsal olmayan meme kanseri, kanser vakalarının yüzde 90'dan fazlasını oluşturuyor.

Türkiye'nin doğu ve güneydoğu bölgelerinde kadınların neredeyse yarısının, sağlık personelinin yardımı olmadan evde doğum yaptığı anlaşıldı. Bu oran batı bölgelerde yalnızca yüzde 8. Hacettepe Üniversitesince 53 ilde anne ölümleriyle ilgili olarak yapılan araştırmalarda Türkiye'de anne ölüm hızının yüzde 5 olduğu belirlendi. Anne ölümlerinin sosyal bir haksızlığa neden olduğu belirtilirken, anne ölümlerini getiren faktörler arasında sağlık hizmetleri eksikliğinin ön planda olduğu kaydedildi. Araştırmada; "Anne ölümlerinin önlenmesi için kadının güçlendirilmesi, statüsünün yükseltilmesi gerekiyor." denildi.

İngiltere'de yapılan bir araştırmaya göre, halkın yarısından fazlası fahişeliğin yasallaştırılmasını ve aynı imkanların homoseksüellere de tanınmasını istiyor. AIDS'in hızla yayıldığı ülkede hükümet denetiminde açılmış hiçbir genelev bulunmuyor.

Kocasını aldattığı için rehm (taşlanarak öldürülme) cezası verilen Nijeryalı Emine'nin dramında son perde: Nijerya'nın Dışişlerinden Sorumlu Devlet Bakanı, 31 yaşındaki Emine'nin "asla taşlanarak öldürülmeyeceğini" söyledi. Şeriat mahkemesi, genç kadının idamını bebeğini emzirme süresini dikkate alarak ertelemişti. Bu insanlık dışı ceza hâlâ dünyanın gündeminde.

Dünyadaki ve Türkiye'deki kadınların gündemini hep birlikte
Haber-Yorum
sayfalarımızda takip ediyoruz.
www.ucansupurge.org

Amerikan Merkezi Haber Alma Teşkilatı CIA, önümüzdeki 8 yıl içinde Rusya, Çin, Hindistan, Nijerya ve Etiyopya'daki AIDSli sayısının üçe katlanarak 75 milyona ulaşacağını bildirdi. Bu salgının merkezi durumundaki Orta ve Güney Afrika'da ise halen 27 milyon AIDSli bulunuyor.

İngiltere'deki Bristol ve Brunel üniversitelerinden iki ayrı grup bilim adamının yaptığı araştırmalar sonucunda, uzun süre doğum kontrol hapı kullanmanın kadınlarda doğurganlığı azaltmadığı, aksine artırdığı saptandı. 8500 kadın üzerinde yapıldığı açıklanan araştırmaların, 20 yıldır doğum kontrol haplarının kadınların doğurganlıkları olumsuz etkilediğine dair yaşanan kaygıların yersiz olduğunu gösterdiği savunuldu.

Hayır!..

♀ İran Cumhurbaşkanı Muhammed Hatemi'nin, İspanya'ya yaptığı resmi ziyarette Kraliçe ile Dışişleri Bakanı ve Meclis Başkanının ellerini kadın oldukları için sıkımmaması tepkilere neden oldu. Ülkedeki tüm gazeteler, İspanyol kadınlarının aşağılandığını vurgulayan haberlerle bu üst düzey cinsiyet ayrımcılığını sert bir dille eleştirdi.

♀ Bangladeşli ünlü yazar Teslime Nesrin, romanlarında dini duyguları istismar etmek suçundan bir yıl hapse mahkum edildi. Yazar, yasaklanan "Utanc" adlı romanında Müslüman çoğunluğun Hindu azınlığa uyguladığı zulmü anlatmıştı.

♀ Dünya Bankasının hazırladığı bir rapor, dünyada 600 milyon kadının okuma yazma bilmediğini ortaya koydu. Stuttgart'ta düzenlenen eğitim konulu bir konferansta sunulan raporda ayrıca, yüzde 60'ı kız çocuklar olmak üzere 113 milyon çocuğun okula gitmediği belirtildi.

♀ Defence for Children International ile Early Childhood Resource Center adlı iki insan hakları örgütünün temsilcileri, yaşları 14-17 arasında değişen 350 Filistinli çocuğun İsrail'deki üç hapisanede tutuklu bulunduğunu, yaralanan çocuklarının sayısının da 7 bine ulaştığını açıkladı. Örgüt yetkilileri, çocuk tutukluların çoğunun aileleriyle görüştürülmediğini, Filistinli avukatların İsrail hapisanelerine giriş izni almakta zorlandığını için bu çocuklara yasal yardımların çok sınırlı sağlanabildiğini vurguladı.

♀ Kars Genelevinde çalışan 4 kadın, başka bir iş bulmak için Kars Emniyet Müdürlüğüne başvurdu. Fuhuşla Mücadele Komisyonu "Biz sizin namusunuzla çalışmanızı istiyoruz." Diyerek kadınları İşçi Bulma Kurumu'na gönderdi. İşçi Bulma Kurumu ise "Bizde size verecek iş yok!" diyerek kadınları tekrar geneleve gönderdi.

♀ Devlet İstatistik Enstitüsü'nün 2002 yılı Hane Halkı İşgücü Anketi, çalışabilir durumdaki 19 milyon 109 bin kadının yüzde 61'inin ev kadını olduğunu, 323 bin kadının ise çalışmadığını gözler önüne serdi. Ankete göre ülkemizdeki kadınların yüzde 75'i resmen işsiz!

♀ Birden fazla çocuk yapmanın ağır para cezasına tabi olduğu Çin'de kızların iş bulması zor olduğu için erkek çocuklara değer biçiliyor. Aileler, doğan çocukları erkekse soyadlarını devam ettirmek için çocuğu büyütüyor. Kız bebekler ise ya aldırılıyor ya da doğduktan sonra çöpe atılıyor. Yetkililer, bu şekilde kaç kız çocuğunun öldürüldüğünü tespit edemediklerini itiraf ediyorlar.

Evet!..

♀ Merkezi İstanbul'da bulunan Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı'nın depremde sonra Kocaeli'ndeki 5 ayrı prefabrikte kurduğu merkezler kooperatife dönüştü. Kooperatif ortağı kadınlar süs eşyası üretip ev ekonomisine katkıda bulunuyor.

♀ Yunanistan'da yapılan yerel seçimlerin galibi kadınlar oldu. Belediye Başkanlığını kazanan Dora Bakoyani ve sandıktan Bölge Valisi olarak çıkan Fofi Yenimata, ülke nüfusunun yarısının yaşadığı Atina'yı dört yıl boyunca yönetecek.

♀ Erzurum İl Milli Eğitim Müdürlüğüne vekaleten atanan Sıdika Güven, çocuklarını okula göndermeyen velileri takibe aldı. Köy meydanına topladığı velileri çocuklarını mutlaka okutmaları konusunda uyararak Sıdika Güven, "Kızlarını okula göndermeyen velinin gözünün yaşına bakmam." dedi. Velilere 8 yıllık zorunlu eğitim hakkında bilgi veren Güven, okula gönderilmeyen her çocuk için velilere günlük 9 milyon 746 bin 400 lira ceza verileceğini söyledi.

♀ Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB), Ankara Abdi İpekçi Parkı'nda "Bağımsızlık, Demokrasi ve Barış İçin, Halkımızın İnsanca Yaşamaları İçin Ülkemize, Mesleğimize, Geleceğimize Sahip Çıkıyoruz" mitingi düzenledi. Çeşitli illerden gelen mühendis ve mimarların katıldığı ve savaş karşıtı söylemlerin öne çıktığı mitinge yaklaşık 3 bin kişi katıldı.

♀ Diyanet İşleri Başkanı, recm cezasına çarptırılan Nijeryalı Emine Laval'ı kurtarmak için harekete geçti. Recm cezasının uygulanmasına son vermek için İslam ülkelerine çağrı yapılacağı açıklandı. Evlilik dışı ilişkisi yüzünden recm cezasına çarptırılan Emine Laval'ın cezasından kurtulması için Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz cezanın kaldırılması için islam ülkelerine bir mektup gönderecek. Diyanet İşleri'nin Emine Laval'ın recm cezası konusunda yaptığı açıklamalar birçok çevreden destek aldı. KA-DER Genel Başkanı Ayşe Bilge Dicleli recm'in dünyadan kalkması gereken bir ceza olduğunu belirtirken, İHD İstanbul Şube Başkanı Eren Keskin ise recm cezasının kadına yönelik en ağır yaptırımlardan biri olduğunu ve kadının yaşam hakkını elinden aldığı açıklamasını yaptı.

♀ Aralarında Fas ve Suudi Arabistan'ın da bulunduğu 18 Arap ülkesinin katıldığı Arap Kadınları Zirvesi, Ürdün'ün başkenti Amman'da gerçekleşti. 2000 yılında Kahire'de düzenlenen ilk zirvenin ardından yapılan bu zirvede Arap Birliği Örgütü bünyesinde bir Arap Kadın Organizasyonu kuruldu.

6. uçan süpürge kadın filmleri festivali

8-15 mayıs 2003

'kısa film öykü yarışması'

son başvuru tarihi: 17 ocak 2003

konu:

her yer kırmızı

ön değerlendirme kurulu; eser köker, gülden treşke, inci demirkol

büyükelçi sokak 20/4 kavaklıdere / ankara tel: 0(312) 4270020 (pbx) fax: 0(312) 4665561 url: <http://www.ucansupurge.org> e-mail: ucan.supurge@ucansupurge.org